

AdevarulPrezent.com

Moderatie Fanatica

Written by Kevin Paulson

Un răspuns la *Never Without An Intercessor* (Niciodată fără un mijlocitor) a lui Morris Venden, (Boise, ID: Casa de editură Pacific Press, 1996)

Morris Venden va rămâne fără îndoială în memorie ca unul dintre cele mai curioase, și totuși tragice figuri ale istorie adventiste moderne.

Chiar dacă nu ar mai avea nici un alt motiv, mulți adventiști din a doua jumătate a secolului al douăzecilea pot să fie mulțumitori lui Morris Venden pentru lucrarea sa de a-i fi inspirat să ia în serios umblarea lor personală cu Dumnezeu și de a începe o viață devoțională regulată de studiu biblic zilnic. Trebuie să recunosc că în propria peregrinare spirituală, accentul plasat de Morris Venden asupra nevoii de închinare personală și studiului biblic personal zilnic m-a încurajat să încep un astfel de program. Cam în același timp, în timpul anilor mei de adolescență, îmi amintesc o serie excelentă de predici a lui Venden de la o întâlnire de tabără din Arizona care se ocupa de Duhul Sfânt și de pericolele pentecostalismului modern. Și ca student la Pacific Union College în timpul controversei Ford, pot să dau mărturie despre influența pozitivă – în campus și nu numai – a opoziției pastorului Venden față de negarea biruinței față de păcat, a judecării de cercetare și a Spiritului Profeției – idei ale lui Desmond Ford. Consecvent acestui model, cartea în discuție conține un capitol excelent cu privire la ispășire și de ce nu se poate ca ea să se fi sfârșit pe cruce. (p. 139-149)

Totuși erorile fundamentale ale soteriologiei lui Morris Venden și viziunea sa asupra priorităților spirituale ale bisericii continuă să împiedice o înțelegere clară printre mulți adventiști contemporani și poartă, poate, o vină chiar mai mare decât a lui Desmond Ford pentru starea spirituală a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea moderne. *Never Without An Intercessor*, una dintre cele mai recente cărți ale sale, ilustrează problema continuă pe care o ridică teologia lui pentru percepțiile și travaliul poporului lui Dumnezeu de la vremea sfârșitului.

Screwtape și Harvey Cox

În cartea sa din 1975 *Sail Your Own Seas* (Navigați în apele voastre), George Vandeman a repetat o avertizare a lui C. S. Lewis care multor adventiști pare să le fi scăpat. Într-un capitol intitulat “Fire Trucks and Floods” (Mașini de pompieri și inundații) Vandeman atribuie expresia lui Lewis în gura unui demon numit Screwtape, a cărui stratagemă era aceea de a-i determina pe oameni să “alerge înapoi și încolo cu extincitoare

de incendii oriunde este o inundație.” Faceți-i pe oameni să se îmbulzească în partea bărcii care este deja aproape scufundată. Când sunt căldicei și apatici, împuiați-le capul cu pericolele entuziasmului și emoțiilor. Dacă sunt leneși, vorbiți-le despre ipocrizia comunității lucrătoare. Dacă sunt cruzi, avertizați-i împotriva relelor sentimentalismului... cu alte cuvinte, faceți ca ei să audă tare și repetat exact acele avertizări de care nu au nevoie.”¹ Teologia lui Morris Venden ilustrează probabil cel mai bine obsesia adventistă modernă cu privire la pericolele legalismului. (Vom lăsa la o parte pentru moment chestiunea a ceea ce este sau nu legalismul, după Inspirație. Pentru moment este suficient să analizăm dacă toate preocupările atât de stringente pentru reguli și comportament pe care Venden le găsește atât de nocive reprezintă sau nu adevăratul pericol prezent pentru biserică.) Nu pare să conteze faptul că Inspirația descrie un cu totul alt pericol ca fiind dominant în biserică timpului sfârșitului.² Nu pare să conteze nici faptul că adventismul de astăzi este un univers de departe diferit de grupul religios care arată cu degetul, sătul de supunere în care (cineva ar crede citindu-i scrierile) fusese crescut Venden.

Apele în creștere ale deșertăciunii lumești și lipsei de strictețe din biserică de astăzi rămân insuficiente pentru a-l convinge pe Venden și pe alții să-și lase extinctoarele deoparte. Astfel de persoane persistă în afirmațiile lor, în ciuda celor mai limpezi evidențe contrare, că adventiștii moderni rămân la fel de centrați pe fapte, obsedați de lege și fariseici cum au fost întotdeauna. Cartea în discuție conține un capitol intitulat “Vești bune pentru legaliști” (p. 115-127) și un altul intitulat “Vești bune pentru farisei” (p. 129-137). Cei mai mulți ar vedea acestea ca unul și același lucru. Nu este nici un capitol intitulat “Vești bune pentru liberali” sau ceva asemănător. În ciuda unei scurte priviri asupra liberalismului de tip saducheic (p.130-135), în mod aparent Venden nu vede amenințarea liberală ca fiind suficient de serioasă ca să ocupe spațiul unui capitol întreg.

De-a lungul pasajelor din *Never Without An Intercessor*, Venden clarifică urzeala temporală spirituală în care teologia lui rămâne blocată. La un anumit punct el scrie chiar: “Uneori ne grăbim prea mult să ștergem numele oamenilor din registrele bisericii.” (p.106). Se poate ca acest lucru să fi fost adevărat în tinerețea lui Venden, și se poate ca să fie și acum în unele locuri, dar un număr destul de mare membri ai bisericii de astăzi ar putea să ateste realitatea problemei exact opuse. Matricea spirituală a manierei de învățare a lui Venden probabil descrisă cel mai bine într-o predică a lui pe care am auzit-o cu ani în urmă era una în care “câini de pază religioși auto-investiți” (cuvintele lui) stau la ușa bisericii înmânând diferiților membri muștrări din Mărturii bătute la mașină. Biserica de astăzi este una în care mulți adventiști din lumea capitalistă, în special cei mai tineri, abia dacă aud vreodată Mărturiile citate cu discernământ sau în context.

În altă parte Venden scrie: “De la leagăn și până la maturitate, fiecare dintre noi a trebuit să trăiască cu sistemul meritelor.” (p.15). “Este o boală universală a umanității faptul că vrem să fim merituoși.” (p. 17). “Suntem ucenici ai sistemului “croiește-ți singur drumul”. Suntem capabili, încrezători în sine, cu ținte mari.” (p.26). “Cei mai mulți dintre noi continuă să se străduiască din răsuputeri încercând să fie biruitori.” (p. 99).

Un om înțelept de pe stradă, nefamiliarizat cu mișcările dizidente din cadrul adventismului trecut sau prezent, ar găsi probabil că este mai mult decât puțin ciudat să caracterizăm o astfel de căutare ca “o boală universală a umanității.” (încercarea de a fi merituoși prin propriile noastre eforturi este cu siguranță o boală, dar poate să fie acest lucru adevărat cu

privire la simpla dorința după a fi merituos?) A vorbi despre cultura contemporană în termeni precum “capabilă, încrezătoare în sine, cu ținte mari” de asemenea este cu mult dedesubtul realității sociale cu care se confruntă adventiștii moderni din lumea capitalistă, aceea care compun în general publicul lui Morris Venden.

Lumea pionierilor adventiști, fără să menționăm moștenirea de familie și climatul spiritual al copilăriei lui Venden, a fost o lume a misionarilor îndrăzneți, a credinței nepopulare și a muncii grele, cu mult dincolo de experiența unei societăți în care cina este gata la sunetul unui cuptor cu microunde și datele globale sunt disponibile la clic-ul unui maus!

(Menționarea la p. 17-18 a misionarului pe moarte cu familia înmormântată în ținuturi îndepărtate poate să fie relevantă pentru adventismul din tinerețea lui Venden, dar abia dacă este familiară unei generații a cărei spioală trecătoare de serviciu misionar implică un pic mai mult decât a preda într-o școală de limbi străine într-un decor plăcut cu fonduri substanțiale de acasă.)

Simplu spus, lumea trecutului adventismului a fost croită pentru o teologie care accentua datoria și seriozitatea. În contrast, cultura contemporană a cărților de credit, a sucului de portocale instant și a recompenselor rapide în mii de forme este croită pentru o teologie diferită – una care oferă o securitate fără pic de efort și o abandonare fericită a trudei dureroase.

Teologilor, ca și politicienilor, le este foarte greu să recunoască greșeala. Ascultându-l pe Venden de-a lungul anilor, inclusiv citind cartea în discuție, îmi amintesc de Harvey Cox, teologul liberal de la Harvard care a scris cu ani în urmă o carte numită Orașul secular, care insista că omul modern a depășit credința religioasă, iar capacitatea religiei de a influența societatea într-o măsură serioasă s-a sfârșit. Nu mult după aceea, se pare, Cox s-a răzgândit. A scris o altă carte numită Religia în orașul secular, care recunoștea că de fapt religia nu este moartă, ci are încă destulă putere socială și politică. Dar de vreme ce ar fi fost prea stânjenitor să spună doar “am greșit”, Cox a continuat să-și plaseze noua realizare în cadrul folosit mai înainte. Nu s-a putut determina să recunoască faptul că “orașul secular” era o percepție greșită. În ciuda dovezilor crescânde în favoarea contrariului, el a insistat asupra descrierii puterii religiei contemporane în contextul unei societăți despre care el încă susține că este seculară. Cox demonstrează ceea ce se poate întâmpla când realitatea se izbește de tipare de gândire nutrite.

Teologia lui Morris Venden demonstrează aceeași problemă. Deoarece s-a tot convins pe sine că legalismul este marea problemă a adventismului, el refuză să permită fluxului de liberalism care să ridică și deșertăciunii lumești din biserica contemporană să-i schimbe această percepție fundamentală. Pur și simplu nu poate să recunoască faptul că legalismul este doar una din problemele actuale ale bisericii; el susține fără nici o autoritate inspirată că toate problemele bisericii sunt manifestări ale legalismului. El vorbește despre “legaliști tradiționali” și “legaliști ai evanghelicilor” (p. 50), “legaliști stacoji” și “legaliști negri” (p. 116). Chiar insistă asupra faptului că toți suntem “născuți legaliști” (p. 116, 119). (Întâi aveam păcatul originar; acum avem legalism originar?) Din nou, aceste afirmații sunt făcute fără vreo bază inspirată, nici în Scriptură, nici în Spiritul Profeției. Nu contează că Scriptura vorbește despre marele conflict de la sfârșitul timpului în termenii ascultării de poruncile lui Dumnezeu sau lipsa acesteia (Apocalipsa 12:17; 14:12; 22:14) sau că Ellen White declară că “ascultarea sau neascultarea este chestiunea care trebuie să fie decisă de întreaga lume.”³

Venden persistă, în ciuda absenței dovezilor inspirate să picteze conflictul final în culorile mai închise sau mai deschise ale legalismului.

Mulți adventiști contemporani apără abordarea folosită de Venden și de alții în această privință, deoarece susțin că presupusul legalism al trecutului nostru este cu precădere responsabil pentru deșertăciunea lumescă și ambiguitatea prezentului. Zeloși să “smulgă răul din rădăcină”, ei se apucă să demoleze ceea ce ei pretind a fi temelie legalistă a problemelor actuale ale bisericii. Nu putem nega că până la un punct această preocupare este justificată. Istoria sfântă ne oferă numeroase cazuri despre felul în care, atunci când simbolurile și pietrele de hotar sunt luate ca atare, Dumnezeu permite ca ele să fie provocate sau chiar pierdute. Chivotul legământului și Templul lui Solomon sunt două exemple bune. Dar trebuie să fim atenți aici. Dacă nu știm din Inspirație ce este legalismul cu adevărat, tratamentul poate să se dovedească mai rău decât boala așa cum s-a întâmplat de fapt! Mai mult, să pretindem că revolta adventistă modernă împotriva doctrinelor și standardelor noastre biblice ar fi putut fi evitată dacă am fi dat acestor aspecte ale credinței noastre un accent mai cristo-centric, acordă mai mult credit rațiunii și experienței umane decât permit sursele inspirate.

Obsesia noastră de tip Dale Carnegie cu privire la câștigarea prietenilor și influențarea oamenilor tinde să scape din vedere realitatea raportului sacru care spune că cei mai consacrați dintre solii lui Dumnezeu de-a lungul veacurilor, incluzându-l pe Însuși Învățătorul, au întâmpinat respingere și oprobriu din partea majorității. Putem să fim cu adevărat siguri să tragem concluzia că această respingere a apărut datorită faptului că umanitatea lor cu defecte li s-a pus în cale? Am putea să tragem în siguranță această concluzie dacă toți cu excepția lui Isus ar fi experimentat respingerea. Dar din moment ce Personificarea Iubirii “a venit la ai Săi și ai Săi nu L-au primit” (Ioan 1:11), trebuie să ne ferim să afirmăm prea repede că respingerea adevărului este cel mai probabil din vina celor care îl prezintă. Prea adesea, când aud denunțându-se că legalismul de ieri este tatăl liberalismului de astăzi, mă întreb dacă adevăratul miez al acestei analize este o încredere în oameni (“dacă i-am fi tratat în mod drept, nu ar fi făcut asta”) care nu are acoperire în mesajul Scripturii.

Cercetători grijulii ai Inspirației de ambele părți ale curentului adventist găsesc că este cu adevărat o sarcină herculeană să armonizeze obsesia anti-legalistă a bisericii contemporane cu modelul accentului care se găsește de-a lungul întregii Biblii și Spiritului Profeției. Este puțin surprinzător faptul că Venden rămâne unul din puținii lideri de opinie în adventismul contemporan care încă promovează mântuirea ieftină în timp ce aderă simultan la o viziune pretins conservatoare a surselor inspirate. Celor care promovează un astfel de mesaj, logica și greutatea dovezilor contează puțin. Terenul de mijloc inexistent este căutat cu o persistență fanatică, o reminiscență a căutării lui Francisco Coronado după cele Șapte Cetăți de Aur. Aceasta amintește de observațiile lui Jim Hightower de la radio Texas că tot ceea ce găsește cineva pe mijlocul drumului sunt “dungi galbene și tatu-i* morți”.

Teologia condusă de experiență

Venden dă pe bună dreptate următoarele avertizări:

“Una dintre cele mai mari ispite este să ne adaptăm teologia ca să corespundă experienței noastre, în loc să aflăm cum să schimbăm experiența noastră ca să se potrivească teologiei lui Dumnezeu.” (p. 33).

“Încercare de a găsi adevărul pe baza experienței este un lucru foarte periculos. Se numește “existențialism” și vă va conduce în eroare.” (p. 76; vezi și p. 122).

Și, fără îndoială, următoarele observații sunt corecte:

“Dialogul privind judecata de cercetare și subiectele înrudite din biserica noastră de astăzi pare în primul rând o încercare de a stabili convingerile noastre în ceea ce privește păcatul și mântuirea. Judecata de cercetare, ca un eveniment istorico-escatologic, nu este cu adevărat amenințătoare... Nu lipsa noastră de înțelegere privind felul în care Daniel 8 se leagă de Leviticul 16 provoacă nopți nedormite. Ci lipsa noastră de înțelegere cu privire la felul în care aparenta veste proastă a judecării se leagă de vestea bună a evangheliei.” (p. 7-8).

“Și în ciuda încercărilor noastre de a ascunde adevăratele noastre preocupări, va trebui să recunoaștem că problema noastră nu este ceea ce a spus Ellen White despre formarea geologică a vulcanilor. Problema este ceea ce ea a spus despre păcat și neprihănire. Nu cred că oamenii sunt atât de îngrijorați cu privire la posibilitatea ca ea să fi împrumutat sau nu material de la William Hanna, Alfred Edersheim sau Uriah Smith. Cred că ei sunt îngrijorați în legătură cu ceea ce a avut de spus în legătură cu păcatul și neprihănirea.” (p. 33-34). Destul de adevărat. Dar nici Scriptura, nici Ellen White nu sunt luate în considerație pe deplin în teologia lui Venden cu privire la păcat și neprihănire, așa cum vom vedea. Cât despre teologia bazată pe experiență, Venden a apucat el însuși pe aceste cărări. Vorbind despre semnele celei de-a doua veniri a lui Isus, Venden scrie: “Timpul aproape a sosit, și noi încă nu suntem biruitori.” (p. 33).

Poate că avem nevoie să ne ferim de a-i judeca pe alții prin prisma noastră. Mai mulți oameni pot să biruie prin “sângele Mielului și prin cuvântul mărturisirii lor” (Apocalipsa 12:11) decât realizăm noi.

În altă parte Venden scrie:

“Când îmi aduc aminte de toate eforturile de a birui pe care le-am făcut în trecut, din adolescența mea, este obositor doar simplul fapt de a mă gândi la ele. Aveam șapte păcate în același timp. Și lucram din greu la ele când cineva mi-a trimis o listă cu încă o sută ca să lucrez și în privința acelora.” (p. 102).

Se pare că repulsia adâncă a lui Venden față de rolul eforturilor omenești în mântuire, pe care îl vom examina pe scurt, este bazată mai mult pe experiența sa personală decât pe studiul atent al Inspirației. O mare cantitate de material inspirat care contrazice în mod clar viziunile nutrite de el rămâne fără nici o explicație în această carte și în alte cărți ale sale.

Inechitate

Revizuirea de către Venden a câtorva dintre parabolele lui Hristos descoperă o menționare exclusivă a unui singure varietăți împreună cu o tăcere completă în ceea ce le privește pe celelalte. Aproape întregul prim capitol din Never Without An Intercessor este dedicat parabolei lucrătorilor din ceasul al unsprezecelea și plății egale pe care au primit-o toți în

ciuda numărului de ore muncite (p. 12-20). Această parabolă este citată din nou împreună cu cea a oii pierdute și a fiului risipitor, împreună cu glume pe seama celor nouăzeci și nouă și pe seama fratelui mai mare (p. 25, 28).

O astfel de accentuare nu este nepotrivită, totuși. Dar Isus a spus și alte parabole alături de acestea. El a vorbit despre un om care găsește o comoară ascunsă într-o țarină, care trebuie să vândă tot ce are pentru a cumpăra țarina (Matei 13:44). A vorbit despre un altul care își vinde toate averile pentru a cumpăra mărgăritarul de mare preț (Matei 13:45-46). A vorbit despre un om aruncat în întunericul de afară deoarece nu-și pusese talanții la schimbător (Matei 25:27-30) și despre oi și capre al căror destin etern este hotărât de felul în care i-au tratat pe semenii lor (Matei 25:31-46). Comentând asupra parabolei mărgăritarului, Ellen White pune laolaltă accentul Scripturii pe mântuire ca dar și acele parabole care prezintă responsabilitatea omului în procesul mântuitor.

“În parabolă mărgăritarul nu este prezentat ca un dar. Negustorul l-a cumpărat cu prețul a tot ce avea. Mulți pun sub semnul întrebării înțelesul acestui lucru, din moment ce Hristos este reprezentat în Scriptură ca un dar. El este un dar, dar numai pentru aceia care se dau Lui pe ei înșiși, suflet, trup și minte, fără rezerve. Trebuie să ne dăm pe noi înșine lui Hristos, să trăim o viață de ascultare voită față de toate cerințele Sale. Tot ceea ce suntem, toate talentele și capacitățile pe care le posedăm sunt ale Domnului și trebuie consacrate în slujirea Sa. Când ne dăm Lui cu totul în acest fel, Hristos, cu toate comorile cerului ni Se dă la rândul Său. Dobândim mărgăritarul de mare preț.”⁴

Cu alte cuvinte, acele parabole care accentuează inițiativa lui Dumnezeu în mântuire (precum cele din Luca 15 cu privire la căutarea celor pierduți) ne ajută să înțelegem faptul că Dumnezeu este sursa exclusivă a puterii și a harului care ne salvează. Acele parabole care accentuează responsabilitatea omului (precum cele din Matei 13 și 25) ne ajută să înțelegem faptul că harul lui Dumnezeu nu ne poate salva fără o cooperare activă din partea noastră. Și din moment ce toate darurile pe care le avem la orice moment dat aparțin lui Dumnezeu, nu putem pretinde mai mult credit pentru cooperarea noastră cu harul lui Dumnezeu decât pentru harul însuși. După cum declara împăratul David: “Totul vine de la Tine și din mâna Ta primim ce-Ți aducem.” (1 Cronici 29:14). Dorința lui Venden de a prezenta ca fiind fals ceea ce el numește “mântuirea prin merite” este laudabilă, dar a face astfel nu cere îndepărtarea eforturilor omenești din procesul mântuirii. Se cere doar recunoașterea faptului că toată disciplina de sine, tăria de caracter și talentele de orice fel cu care se naște cineva sunt darul lui Dumnezeu în aceeași măsură în care este puterea conferită la convertire. A înțelege acest lucru înseamnă să recunoști că este totală nebunie să preținzi credit pentru cooperarea cu puterea lui Dumnezeu în lucrarea de a birui. Ellen White explică acest lucru pe larg în primul capitol din *Credință și Fapte*, unde scrie: “Deci satisfacția meritului creaturii nu poate sta în înapoierea Domnului a ceea ce Îi aparține, deoarece întotdeauna proprietatea Lui este folosită așa cum conduce El în providența Lui.” (citiți întreaga secțiune pentru context).⁵

În cuvintele Ellenei White: “Dumnezeu oferă talentele, puterile minții; noi formăm caracterul.”⁶ Cele două feluri de parabole, ca orice cuvânt inspirat, se îmbină armonios. Dar atunci când un fel este accentuat și altul ignorat, rezultatul va fi cu siguranță dezechilibrul. Teologia lui Morris Venden este Proba A a unui astfel de dezechilibru.

Rolul eforturilor omenești

Cea mai fundamentală eroare a teologiei mântuirii a lui Morris Venden, aceea ale căror implicații au fost cele mai tragice pentru biserica contemporană este reprezentată de următoarele afirmații:

“Dacă urmăriți acesta (Efeseni 2:8) până la concluzia lui logică, atunci nici nu vă veți mai angajați într-un efort de a vă feri să păcătuiți. Atenția voastră nu este îndreptată asupra comportamentului vostru mai mult decât asupra faptului de a încerca să vă determinați să aveți credință.” (p. 81).

Cea de-a treia condiție pentru biruirea păcatului este să afli cum să te angajezi în lupta cea bună și să te lupți acolo unde se duce lupta în loc de a te lupta acolo unde nu se duce... Și nimeni nu va învinge vreodată păcatul până când el sau ea nu înțeleg diferența dintre lupta credinței și lupta păcatului. Mărturie pentru comunitate, 5:513 spune: “Dacă vă veți lupta lupta credinței cu toată puterea voastră de voință, veți birui.”, ceea ce înseamnă că dacă îmi folosesc toată puterea mea de voință în relația credinței, nu îmi mai rămâne nici o putere ca să mă lupt cu păcatul sau cu diavolul.” (p. 82-83).

“Am irosit timp și efort încercând să “nu păcătuim”, când timpul și efortul trebuie să fie folosite spre rămânerea în El.” (p. 85).

“Nu este adevărat că Isus face totul, deoarece Isus nu Se poate căuta pe Sine în locul nostru. Aceasta este direcția în care voința noastră, puterea ei și efortul nostru trebuie să se îndrepte, înspre a-L căuta pe Isus într-o relație continuă cu El zi de zi. El nu face totul. El nu Se poate căuta pe Sine pentru noi. Dar Isus a promis că dacă vom căuta o relație cu El, El va lucra ca să ne păzească de eșec. Și ceea ce Isus a promis, poate să îndeplinească. El nu are nevoie de ajutorul meu pentru acest lucru. Deci este foarte crucial atunci când ajungem la punctul biruinței asupra păcatului să înțelegem distincția între lupta credinței și lupta păcatului.” (p. 85-86, sublinierea noastră).

“Aș vrea să vă reamintesc că biruința este treaba lui Dumnezeu; nu este a voastră. Ascultarea este treaba lui Dumnezeu. Vine numai din credința în Isus Hristos. Nu este ceva ce noi realizăm; este ceva ce primim. Biruința nu este ceva pentru care noi ne luptăm, ne străduim sau muncim din greu.” (p. 99).

“Nu, noi nu-l biruim pe diavolul. Niciodată nu l-am biruit pe diavolul sau vreuna din manifestările sale. Iacov 4:7 spune “Împotriviți-vă diavolului.” Dar ni se spune și cum. Ne împotrivism diavolului “apropiindu-ne de Dumnezeu” și supunându-ne lui Dumnezeu. Dar noi, per se, nu-l biruim niciodată pe diavolul sau vreuna din manifestările sale.

“Deci, ceea ce spune acest text (Apocalipsa 3:5) că trebuie biruit este adevărata problemă a păcatului: să-ți trăiești viața separat de Dumnezeu... Vă rog, subliniați, în acest text, diferența dintre o interpretare comportamentală, câștigând biruința asupra păcatelor noastre sau comportamentului greșit, și o interpretare relațională, câștigând biruința asupra chestiunii relaționale de a-ți trăi viața separat de Dumnezeu.” (p. 102-103, subliniere originală). Excluderea lui Venden a efortului cooperant din procesul biruinței este poate cel mai bine accentuată în următoarea afirmație:

“Chiar dacă merg atât de departe încât să spun “Ei bine, Dumnezeu va trebui să mă ajute.”, atâta timp cât las în seama mea orice parte, produsul meu finit va fi, oricât de implicat aş fi, o haină mânjită. Orice fel de neprihănire sau ascultare sau biruință pe care voi încerca în orice fel să o produc eu se va dovedi imperfectă...”

“De destulă vremea biserica susține două credințe incompatibile. Una este aceea că noi putem păzi poruncile lui Dumnezeu, că putem birui. Unii au sugerat chiar lucruri precum desăvârșirea. Cealaltă este faptul că în timp ce avem din plin nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, noi trebuie să lucrăm din greu asupra ascultării noastre. Acestea două sunt incompatibile.” (p. 125).

Teologia “relațională”, sub diferitele ei forme, zace în inima haosului doctrinar, șovăielii morale și pierderii țintei din adventismul contemporan. Logica pe care o determină este simplă: de ce să-i deranjezi pe sfinți predicând despre ascultare când ascultarea oricum nu este responsabilitatea lor? S-ar putea întreba pe bună dreptate de ce atât Scriptura cât și Ellen White acordă atât de mult spațiu îndemnându-i pe credincioși la sfințenie personală dacă nu acesta este lucrul asupra căruia trebuie să stăruim. Dacă această teologie “relațională” ar fi adevărată, este greu să vedem de ce Dumnezeu nu a făcut bisericii o favoare lăsând asemenea îndemnuri complet în afara documentelor inspirate, lăsând astfel chestiunile de genul acesta să fie definite numai de către relația personală cu Dumnezeu a fiecărui creștin.

Îmi amintesc o discuție pe care am avut-o cu câțiva ani în urmă cu un alt redeșteptător adventist popular care are o abordare a acestor chestiuni similară cu cea a lui Venden. Ținuse o predică cu mare accent pe versetul în care Pavel afirmă: “Căci n-am avut de gând să știu între voi altceva decât pe Hristos și pe El răstignit.” (1 Corinteni 2:2). Pentru acest vorbitor, “altceva” părea să includă și discuțiile despre doctrină și comportament pe lângă înțelepciunea omenească la care Pavel face cu claritate referire în context. Totuși, dacă ar fi așa, de ce Pavel în aproape toate capitolele următoare le dă corintenilor o descriere detaliată a credințelor și comportamentului creștine corecte? Evident că pentru apostol, predicarea lui Hristos și a lui răstignit însemna cea mai hotărâtă proclamare a substanței doctrinare și morale care în Cuvântul lui Dumnezeu definește ceea ce înseamnă Hristos. Inspirația contrazice atât de puternic viziunea lui Venden asupra procesului biruinței încât ești uimit că nu au observat mai mulți. Ceea ce urmează este un număr de domenii în care acest lucru este extrem de evident:

1. "Numai prin credință."

Negarea lui Venden a rolului efortului omenesc în lupta cu răul se bazează pe o prejudecată obișnuită – o înșelătorie evanghelică care cu decade în urmă și-a găsit intrare și în adventismul modern – și anume că “numai prin credință” (p. 99) desemnează credința ca fiind distinctă de ascultarea pe care o produce credința. Ideea este că atunci când Biblia spune că nu suntem mântuiți prin fapte (Romani 3:20, 28; Galateni 2:16; Efeseni 2:8-9) aceasta se presupune că înseamnă orice activitate umană, inclusiv ceea ce se face în cooperare cu Duhul Sfânt. Dar Biblia nu învață niciodată, în contrast cu teologia evanghelică, că în faptele care nu mântuiesc se include și ascultarea realizată prin Duhul. Biblia este clară asupra faptului că înnoirea și sfințirea Duhului Sfânt este întra-adevăr o parte a procesului mântuitor (2 Tesaloniceni 2:13; Tit 3:5) și că mântuirea este dobândită prin lucrarea în afară de către om a ceea ce Dumnezeu lucrează înăuntru. (Filipeni 2:12-13; Coloseni 1:27-29).

Ceea ce învață Biblia despre credință și fapte este ușor de înțeles odată ce Bibliei i se dă voie să se explice pe sine, lipsită de confuzia impusă asupra ei de către teologi și aceia care caută adaptarea ei la experiența lor. Scriptura este cât se poate de clară asupra faptului că dobândirea vieții veșnice este condiționată de ascultare (Matei 19:17; Luca 10:25-28; Romani 2:6-10; 8:13; Evrei 5:9). Dar Biblia este la fel de clară că această condiție nu poate fi îndeplinită în viețile noastre în lipsa credinței (Evrei 11:6; vezi și Romani 14:23). După ce Isus a declarat tânărului bogat că păzirea poruncilor era condiția pentru primirea vieții veșnice (Matei 19:17), ucenicii au întrebat: "Cine poate atunci să fie mântuit?" (versetul 25). Isus a răspuns: "La oameni lucrul acesta este cu neputință, dar la Dumnezeu toate lucrurile sunt cu putință." (Versetul 26; vezi și Ioan 15:5). În sensul acesta mântuirea este ca ajungerea la o destinație călătorind cu mașina. Pentru a ajunge la destinație trebuie să mă urc în mașină și să conduc acolo unde trebuie să merg. Dar acest lucru este imposibil dacă nu am combustibil în rezervor. Combustibilul acesta este credința. Conducerea mașinii este ascultarea. Ultima este condiția ajungerii la destinație, în timp ce prima este mijlocul prin care împlinirea acestei condiții devine posibilă.

Iarăși și iarăși, Ellen White definește "religia legalistă" ca o religie ritualistă, încercând să împlinească legea lui Dumnezeu prin puterea noastră.⁷ Nici când nu este definită religia legalistă sau legalismul de către inspirație ca fiind încercarea de a fi mântuit prin cooperare divino-umană. Mișcarea adventistă modernă a "neprihănirii prin credință", exemplificată în multe feluri de învățăturile lui Morris Venden a eșuat să realizeze distincția clară a inspirației între activitatea religioasă în afara convertirii și activitatea religioasă produsă de convertire. Acest eșec a dat naștere la larg-răspândita de-accentuare a specificului ascultării de la amvoane și în publicațiile bisericii, consecința căreia a fost larg-răspândita neglijare personală și instituțională a cuvântului scris al lui Dumnezeu.

2. "Lupta credinței" și "lupta păcatului."

Această distincție este de mulți ani un subiect principal al teologiei lui Morris Venden. Așa cum demonstrează și citatele de mai sus, așa numita "luptă a credinței" implică efortul de a menține o legătură cu Isus prin rugăciune, studiu biblic și mărturie. Aici sunt aplicate în mod restrictiv toate afirmațiile inspirate care vorbesc despre efort în viața creștină, desconsiderând ceea ce aceste afirmații spun de fapt. În contrast, "lupta păcatului", așa cum o numește Venden, implică o confruntare directă cu păcatul și Satana, pe care el pretinde că creștinul trebuie să o lase cu totul în seama lui Dumnezeu.

Dar Biblia nu face o astfel de distincție. Apostolul Pavel declară: "căci noi n-avem de luptat împotriva cărnii și sângelui, ci împotriva căpeteniilor, împotriva domniilor, împotriva stăpânilor în tinericul acestui veac, împotriva duhurilor răutății care sunt în locurile cerești." (Efeseni 6:12). Desigur el continuă și explică faptul că aceasta trebuie să se întâmple prin luarea "armăturii credinței" (versetele 13-17). Dar pasajul nu dă nici un indiciu cum că a lua această armătură înseamnă că altcineva va duce lupta în locul nostru. Versetul 12 spune limpede că ne luptăm împotriva căpeteniilor și puterilor; Dumnezeu nu duce lupta în locul nostru. Dumnezeu oferă puterea, dar ne rămâne nouă exercitarea ei. Insistând că "noi nu-l biruim pe diavolul" (p.102, sublinierea originală), că "dacă îmi folosesc toată puterea mea de voință în relația credinței, nu îmi mai rămâne nimic din puterea voinței ca să lupt cu păcatul sau cu diavolul" (p. 83) Venden contrazice afirmația clară a Scripturii. Pavel este extrem de

limpede în Efeseni capitolul 6 că Dumnezeu ne împuternicește să luptăm împotriva diavolului; El nu se luptă cu diavolul în locul nostru.

Pretenția lui Venden că “noi nu-l biruim pe diavolul” (p. 102) este greu de conciliat cu 1 Ioan 2:13-14 care în două versete declară de două ori: “ați biruit pe cel rău.” Pavel scrie: “deci, fiindcă avem astfel de făgăduințe, prea iubiților, să ne curățim de orice întinăciune a cărnii și a duhului și să ne ducem sfințirea până la capăt în frică de Dumnezeu.” (2 Corinteni 7:1). Desigur credința este cea care face posibilă această biruință și auto-curățire (1 Ioan 5:4-5). Dar nicăieri nu definește Biblia relația de credință a omului cu Dumnezeu în felul în care o face Morris Venden, ca o luptă de a “rămâne în Isus” prin rugăciune, studiu biblic și mărturie, în timp ce Isus face toată lucrarea murdară de a înfrânge păcatul și pe Satana. În ceea ce privește un verset similar, Venden scrie: “Iacov 4:7 scrie “Împotriviți-vă diavolului”. Dar ni se spune cum. Ne împotrivim diavolului “apropiindu-ne de Dumnezeu” și supunându-ne Lui. Dar noi, per se, nu-l biruim niciodată pe diavolul sau vreuna din manifestările lui.” (p. 102, sublinierea originală).

Dar versetul nu spune că supunerea și apropierea de Dumnezeu înseamnă că nu mai rezistăm lui Satana, presupunând că lăsăm această responsabilitate pe seama lui Dumnezeu în timp ce noi ne dăm la o parte din calea Lui. Mai degrabă, versetul este clar precum în Efeseni 6:12-17 că supunerea și apropierea ne dau putere să rezistăm, atâta cât armătura credinței ne dă această putere. În nici un fel nu implică aceste texte, în special pe măsură ce le plasăm în paralel cu altele, că credința înseamnă abandonarea totală de către creștin a luptei cu păcatul, lăsându-L pe Hristos să facă totul în locul nostru.

Morris Venden pretinde un mare respect în această carte și în altele față de scrierile Ellenei White. El vorbește despre felul în care atât judecata de cercetare și Spiritul Profeției sunt atacate în biserica de astăzi (p. 33). Totuși pare să nu se fi gândit la măsura în care scrierile Ellenei White contrazic în mod explicit viziunea lui în ceea ce privește partea lui Dumnezeu și partea omului în mântuire.

Venden vede “lupta credinței” și lupta împotriva păcatului și a lui Satana ca fiind două lucruri diferite. Totuși Ellen White spune că sunt unul și același lucru.

“Viața creștină este un război. Apostolul Pavel vorbește despre lupta împotriva căpeteniilor și puterilor în timp ce lupta lupta cea bună a credinței.”⁸

“Trebuie să venim, trebuie să ne opunem diavolului, trebuie să ne străduim să intrăm pe poarta cea strâmtă, trebuie să alergăm cu răbdare, trebuie să luptăm lupta credinței, trebuie să ne războim cu căpeteniile și puterile, trebuie să agonizăm înaintea lui Dumnezeu în rugăciune, dacă vrem să ne înfățișăm fără vină înaintea tronului lui Dumnezeu. Trebuie să avem credința lucrătoare, sau ea se va dovedi lipsită de putere.”⁹

Nici o aluzie de vreun fel nu poate fi găsită în aceste afirmații inspirate sau în altele că Dumnezeu se va lupta cu păcatul și cu căpeteniile în locul nostru atâta timp cât noi ne rugăm și avem credință.

Alte afirmații ale Ellenei White fac cât se poate de clar faptul că în timp ce puterea atribuită de Dumnezeu este esențială pentru înfrângerea răului, lucrarea de înfrângere a răului rămâne a noastră.

"Faptul că Hristos a biruit ar trebui să inspire urmașilor Săi curaj ca să lupte cu bărbăție în lupta împotriva păcatului și a lui Satana."10

"Partea noastră este să lăsăm deoparte păcatul, să căutăm cu hotărâre desăvârșirea caracterului. În timp ce facem acest lucru, Dumnezeu cooperează cu noi."11

"Rămâne pentru noi să remediem defectele din caracterele noastre, să curățim templul sufletului de orice întinăciune."12

"În fiecare zi el (creștinul) trebuie să își înnoiască consacrarea, în fiecare zi să se lupte cu răul. Obiceiurile vechi, tendințele ereditare spre rău se vor lupta pentru supremație și împotriva acestora trebuie să fie în gardă, luptându-se pentru biruință în puterea lui Hristos."13

"Avem o lucrare de făcut pentru a rezista ispitei. Aceia care nu vor cădea pradă curselor Satanei trebuie să păzească bine căile spre suflet; ei trebuie să evite să citească, să vadă sau să audă orice lucru care ar determina gânduri necurate."14

"Trebuie să fie o luptă constantă, serioasă a sufletului împotriva imaginațiilor rele ale minții. Trebuie să fie o rezistență hotărâtă în fața ispitei de a păcătui în gând sau în faptă. Sufletul trebuie să fie păzit de orice pată, prin credința în Cel care poate să ne păzească de orice cădere."15

Numai cineva care sfidează cele mai simple reguli gramaticale și sintactice poate să desprindă din aceste afirmații ideea că singura luptă a omului în procesul mântuirii este să rămână "în relație" în timp ce orice confruntare directă cu păcatul sau cu Satana trebuie să îi rămână în întregime lui Dumnezeu. Pasajele de mai sus declară în mod repetat opusul și anume că de fapt trebuie să ne luptăm cu păcatul și cu Satana folosind puterea pe care Dumnezeu ne-o acordă.

Hotărârea lui Venden de a sustrage efortul uman din procesul biruinței îl face să adauge propriile sale cuvinte la unele din pasajele binecunoscute ale Ellenei White despre trăirea fără un mijlocitor în timpul strâmtorării. La afirmația din "Tragedia Veacurilor", p. 425, care spune: "Prin harul lui Dumnezeu și prin eforturile lor sânguincioase ei trebuie să fie biruitori în lupta cu răul.", Venden adaugă în paranteză după cuvântul "eforturi" ("de a primi în mod continuu harul lui Dumnezeu") (p. 71). Astfel Venden caută să încadreze gândurile inspirației în tiparul "relațional", ca și cum Ellen White ar fi învățat propria lui teorie cum că lupta de a primi harul lui Dumnezeu și lupta împotriva răului prin acel har sunt două lucruri diferite. Este extrem de periculos să adăugăm propriile noastre opinii teologice la cuvintele inspirației. Am face bine să ne amintim avertizarea Ellenei White:

"Citind Mărturiile asigurați-vă să nu amestecați cu ele propriile voastre cuvinte; pentru că acest lucru face imposibil pentru ascultători să distingă cuvântul lui Dumnezeu pentru ei de cuvintele voastre."16

3. Dumnezeu "nu are nevoie de ajutorul meu."

Venden scrie: "Isus a promis că dacă noi vom căuta relația cu El, El va lucra ca să ne păzească de cădere. Și ceea ce Isus a promis, El poate să și facă. El nu are nevoie de ajutorul meu pentru aceasta." (p. 85). Poate că nu. Dar chestiunea nu este dacă Dumnezeu are nevoie sau nu de ajutorul nostru. Comentariul Ellenei White asupra învierii lui Lazăr ne ajută să înțelegem că în timp ce Dumnezeu nu are nevoie de ajutorul nostru, El ne dă ocazia de a coopera activ cu El ca un mijloc de a ne învăța ce înseamnă responsabilitatea:

"Dați piatra la o parte.' Hristos ar fi putut să poruncească pietrei să se miște, și ea ar fi ascultat de glasul Său. El i-ar fi putut însărcina pe îngerii care erau aproape de El să facă acest lucru. La porunca Lui, mâini invizibile ar fi îndepărtat piatra. Dar ea trebuia să fie dată la o parte de mâini omenești. Astfel Hristos va arăta că umanitatea trebuie să coopereze cu divinitatea. Ceea ce poate să facă puterea omenească puterea divină nu este chemată să facă. Dumnezeu nu se lipsește de ajutorul omului. El îi dă putere, cooperând cu el în timp ce se folosește de puterile și capacitățile care îi sunt date."17

Să insistăm, așa cum face Venden, că Dumnezeu "nu are nevoie de ajutorul meu" în lucrarea de biruință asupra păcatului înseamnă să pierdem înțelesul. Dumnezeu nu are nevoie de ajutorul nostru ca să dăm mărturie pentru El și nici de ceea ce Venden susține că ar fi o datorie creștină. Îngerii ar putea să facă o lucrare cu mult mai bună de a duce evanghelia lumii. Dar Dumnezeu a încredințat sarcina aceasta ființelor umane pentru a fi dusă la îndeplinire în puterea Lui. Același lucru este valabil și pentru mântuire.

Așa cum am văzut, Venden neagă categoric faptul că oamenii au vreun rol în a coopera cu Dumnezeu în lupta cu păcatul. Observăm din nou insistența lui: "Chiar dacă merg atât de departe încât să spun "Ei bine, Dumnezeu va trebui să mă ajute.", atâta timp cât las în seama mea orice parte, produsul meu finit va fi, oricât de implicat aș fi, o haină mănjită." (p. 125). Totuși Biblia este la fel de categorică în a afirma că trebuie să fim implicați în această lucrare: "Duceți până la capăt mântuirea voastră cu frică și cutremur. Căci Dumnezeu este Acela care lucrează în voi și vă dă, după plăcerea Lui, și voința și înfăptuirea." (Filipeni 2:12-13).

În altă parte Pavel clarifică faptul că această ducere la capăt a mântuirii nu înseamnă pur și simplu să-L lași pe Dumnezeu să facă lucrarea, ci este de fapt cooperarea noastră activă cu lucrarea lui Dumnezeu. Scriind în următoarea epistolă despre "tainele acestea între neamuri, și anume: Hristos în voi, nădejdea slavei" (Coloseni 1:27), el declară cu privire la propria sa viață: "Iată la ce lucrez eu și mă lupt după lucrarea puterii lui care lucrează cu tărie în mine." (versetul 29). Nu e de mirare că Ellen White scrie cu privire la acest adevăr: "Omul trebuie să lucreze în afară ceea ce Dumnezeu lucrează înăuntru."18

În altă parte Ellen White vorbește chiar mai clar despre faptul că lucrarea de biruință nu trebuie să fie lăsată cu totul în seama lui Isus, așa cum pretinde Venden: "Omul trebuie să lucreze cu puterea lui umană ajutat de puterea divină a lui Hristos ca să reziste și să biruie oricât l-ar costa. Pe scurt, omul trebuie să biruie după cum a biruit Hristos... Aceasta nu s-ar putea întâmpla dacă Hristos singur ar purta toată biruința. Omul trebuie să-și facă partea lui; el trebuie să fie biruitor pe cont propriu."19

În contextul unei afirmații pe care deja am citat-o, Venden încearcă din nou să explice care este partea noastră în mântuire precum și care este partea lui Dumnezeu:

“Nu este adevărat că Isus face totul, pentru că Isus nu Se poate căuta pe Sine în locul nostru. Aceasta este direcția în care voința noastră, puterea ei și efortul nostru trebuie să se îndrepte, înspre a-L căuta pe Isus într-o relație continuă cu El zi de zi. El nu face totul. El nu Se poate căuta pe Sine pentru noi. Dar Isus a promis că dacă vom căuta o relație cu El, El va lucra ca să ne păzească de eșec. Și ceea ce Isus a promis, poate să îndeplinească. El nu are nevoie de ajutorul meu pentru acest lucru.” (p. 85).

Dar Isus a afirmat destul de clar că a-l căuta nu este de ajuns, că și noi trebuie să ne străduim: “Nevoiți-vă să intrați pe ușa cea strâmtă: căci vă spun că mulți vor căuta să intre și nu vor putea.” (Luca 13:24). Ellen White comentează acest verset în felul următor:

“Trebuie să ne străduim, să agonizăm ca să intrăm pe poarta cea strâmtă; căci mulți vor căuta să intre pe ea și nu vor putea. Va lua ceva mai mult decât simpla încercare de a intra pe poarta cea strâmtă; pentru că poarta spre moarte este largă și largă este și calea și ușor de intrat pe ea, iar mulți sunt cei ce intră pe ea.”²⁰

Și care este acea lucrare pe care o avem de făcut, care implică mai mult decât a căuta?

“Când citim că mulți vor căuta să intre și nu vor putea, atunci vrem să înțelegem ce trebuie să facem pentru a reuși. Această afirmație este pentru noi una dureroasă, și anume faptul că sunt unii care nu vor intra pe poarta cea strâmtă deoarece ei doar caută să intre și nu se luptă...

“Mântuitorul milos stă chiar lângă tine ca să te ajute. El va trimite orice înger din slavă în timp ce te lupti ca să birui păcatul, așa încât Satana să nu poată câștiga biruința asupra ta. Hristos... a luat natura umană asupra Lui ca să poată coborî chiar până la om în ispita cu care acesta este asaltat. Mântuitorul milos știe exact felul în care să ne ajute în fiecare din luptele noastre.”²¹

În altă parte Ellen White afirmă din nou că partea noastră la mântuire este îndepărtarea păcatului prin cooperare activă cu puterea lui Dumnezeu:

“În lucrarea mântuirii harul lui Hristos este unit cu o slujire voită și supusă din partea omului. Sinceritatea pretenției noastre că-L iubim pe Dumnezeu va fi dezvăluită prin strădaniile noastre serioase de a împlini cerințele legii Sale. Aceia care sunt slujitorii lui Dumnezeu vor renunța la toate obiceiurile și asocierile rele. Vor fi făcute eforturi serioase și constante de a ridica sufletul din depravarea lui...”

“Nu trebuie să fim complet pasivi crezând că nu le-a fost încredințată nici o sarcină acelor care vor câștiga nemurierea. Nu, nu; Dumnezeu ne cheamă să facem tot posibilul cu puterile pe care ni le-a dat să tragem de orice capacitate și să ne exercităm fiecare abilitate ca să nu pierdem viața veșnică. Este o imposibilitate completă ca omul să fie salvat în indolență și inactivitate. Este un conflict constant înaintea acelor care vor câștiga viața veșnică. Credința și faptele merg mână în mână. Că omul nu are nimic de făcut decât să creadă este o înșelătorie și una dintre învățăturile cele mai periculoase...”

“Trebuie să deschizi ușa inimii. Trebuie să cureți tot gunoiul de la porți și să deschizi ușa larg pentru ca Oaspetele ceresc să poată găsi o primire bună și o intrare. Hristos nu va intra într-o inimă care este mânjită de păcat. Este lucrarea noastră să îndepărtăm toată nelegiuirea.”²² Din nou ne amintim de pretenția lui Venden: “Biruința este treaba lui Dumnezeu; nu este a ta... Biruința nu este ceva pentru care ne luptăm, ne străduim sau pentru care muncim din

greu.” (p. 99). Citind afirmațiile inspirate de mai sus, suntem siliți să alegem: Vom da crezare teoriilor omenești sau cuvântului explicit al lui Dumnezeu?

4. "Păcat" și "păcate."

Efortul lui Venden de a citi Evrei 12:4 prin lentilele sale doctrinare îl îndepărtează de asemenea de consensul biblic. Evrei 12:4 spune: “Voi nu v-ați împotrivit încă până la sânge în lupta împotriva păcatului.” Venden comentează acest verset după cum urmează: “Isus este exemplul nostru aici. Și Isus nu s-a luptat niciodată împotriva păcatelor... El nu S-a luptat cu păcatele, dar S-a luptat cu Păcatul până la sânge. Și diavolul a mers până la capăt încercând să-L facă pe Isus să se despartă de Tatăl Său, care este adevărata problemă a păcatului.” (p. 110-111, sublinierea originală).

Dar Biblia nu face nicăieri vreo distincție între “păcate” și “Păcat”. Biblia nu învață nicăieri că întâi ne despărțim de Dumnezeu și apoi comitem acte păcătoase specifice. Învățătura Scripturii se află exact la polul opus:

“ci nelegiuirile voastre pun un zid de despărțire între voi și Dumnezeul vostru, păcatele voastre vă ascund Fața Lui și-L împiedică să vă asculte.” (Isaia 59:2)

Venden ocupă un întreg capitol insistând că Apocalipsa 3:5 care vorbește despre biruirea păcatului ca o condiție esențială a păstrării numelor noastre în cartea vieții, trebuie să fie privită prin prisma unei “interpretări relaționale” mai degrabă decât prin prisma uneia “comportamentale”. (p. 102-103). Din nou, aceasta este o distincție despre care Biblia nu știe nimic. În timp ce Venden are dreptate afirmând că haina albă descrisă în acest verset se referă la neprihănirea împărtășită mai degrabă decât la cea atribuită (p. 103), el pare să nu înțeleagă implicațiile acestei referințe pentru Apocalipsa 19:7 care vorbește despre felul în care “a venit nunta Mielului, și soția Lui s-a pregătit”. El continuă să indice corect, din nou, că traducerile moderne sunt mai corecte decât KJV afirmând că “inul subțire sunt faptele neprihănite ale sfinților” (RSV – și Cornilescu, n.tr.) (p. 103-104). Mireasa care se pregătește pare să facă un efort considerabil, precum presupun că ar confirma cele mai multe mirese! Totuși este un efort îndeplinit cu bucurie, așa cum eforturile de a birui vor fi pentru orice creștin convertit.

5. "Nici măcar un fir de producție omenească."

Venden citează afirmația Ellenei White că haina neprihănirii lui Hristos “nu are în ea nici măcar un fir de producție omenească.” (p. 104).²³ Apoi el comentează: “Nimic din lucrarea noastră nu este amestecată în ea deloc. Este în întregime haina lui Dumnezeu.” (p. 104). Fără îndoială că este în întregime haina lui Dumnezeu, dar să spui că absența producției omenești înseamnă absența efortului omenească înseamnă să o faci pe Ellen White să se contrazică. La pagina anterioară Venden citează afirmația Ellenei White că “veșmântul de nuntă din parabolă reprezintă caracterul curat, fără pată pe care îl vor avea adevărații urmași ai lui Hristos.” (p. 104).²⁴ Și cum este format acest caracter după același autor în aceeași carte? “Dumnezeu dă talentele, puterile minții; noi formăm caracterul. Este format prin lupte grele, aspre cu sinele. Conflict după conflict trebuie să aibă loc împotriva tendințelor ereditare. Va trebui să ne criticăm îndeaproape și să nu permitem nici unei trăsături nefavorabile să rămână necorectată.”²⁵

Referirea ei aici la tendințele ereditare și trăsăturile nefavorabile face imposibil pentru Venden să explice această afirmație despre “luptele cu sinele” ca orice altceva decât lupte directe cu păcatul, așa cum teologia sa “relațională” caută în zadar să facă. Lipsa “producției omenești” în haina neprihănirii înseamnă pur și simplu că Dumnezeu dă toate indicațiile și puterea incluzând puterea cu care ne-am născut (1 Cronici 29:14). 26 Dar această putere, așa cum clarifică afirmația de mai sus, rămâne să fie exercitată de noi.

După citarea referirii Ellenei White la “caracterul curat, fără pată pe care îl vor avea adevărații urmași ai lui Hristos” (p. 104). 27, Venden afirmă: “Nu spune 'trebuie' sau 'este necesar' să îl aibă” (p. 104). Dar în altă parte Ellen White chiar spune “trebuie” în ceea ce privește posedarea de către credincios a unui asemenea caracter. Ea scrie: “Atât de desăvârșit este reprezentat caracterul pe care oamenii trebuie să-l aibă pentru a fi ucenicii lui Hristos încât păgânul a spus că nu este posibil ca vreo ființă omenească să-l obțină. Dar nu trebuie să fie prezentat un standard mai mic de către aceia care pretind că sunt copiii lui Dumnezeu.”²⁸

Fără a dori ca să sune a insultă, este cu adevărat periculos să scrii cărți și să predici fără să-ți fi făcut tema în amănunt în ceea ce privește documentele inspirate.

6. Negarea cercetării de sine.

Orice cercetare grijulie a comportamentului personal pare anatema pentru teologia lui Morris Venden. El scrie:

“Unul din principalele motive pentru care fructului îi ia atât de mult timp să se dezvolte este faptul că insistăm atât de mult să ne legănăm înainte și înapoi între două extreme privind întâi la Isus și depinzând de puterea Lui, dar apoi verificându-ne pe noi ca să vedem cum mai stăm.” (p. 39).

Dar Biblia ne poruncește: “Pe voi înșivă încercați-vă dacă sunteți în credință.” (2 Corinteni 13:5). Cum poate vedea cineva această cercetare de sine ca altceva decât cercetarea conduitei, mai ales când Biblia este limpede că autenticitatea credinței noastre este arătată de faptele noastre (Iacov 2:18)? Ellen White este la fel de clară asupra nevoii de cercetare de sine morală a creștinului:

“Criticați îndeaproape temperamentul, dispoziția, gândurile, cuvintele, înclinațiile, scopurile și faptele. Cum putem să cerem în mod înțelept lucrurile de care avem nevoie dacă nu dovedim cu Scriptura condiția sănătății noastre spirituale?”²⁹

“Orice urmaș al lui Hristos ar trebui să se cerceteze pe sine zilnic ca să familiarizeze în mod desăvârșit cu propria sa conduită. Există aproape la toți o neglijare a cercetării de sine. Această neglijare este pur și simplu periculoasă pentru unul care pretinde că este purtător de cuvânt al lui Dumnezeu.”³⁰

“Revizuirea zilnică a acțiunilor noastre, pentru a vedea dacă conștiința noastră le aprobă sau le condamnă, este necesară tuturor aceluia care doresc să ajungă la desăvârșirea caracterului creștin.”³¹

7. Confuzie practică.

Eroarea creează întotdeauna dileme inutile și o conștiință încețoșată a realității spirituale. Confuzia creată de teologia lui Venden în multe minți adventiste este ilustrată de ceea ce el numește “scrisoarea albastră”, care se pare că i-a fost trimisă de cineva care era derutat de implicațiile practice ale învățăturilor de tipul “dă-i drumul și lasă-L pe Dumnezeu” ale lui Venden. Urmează câteva rânduri din această scrisoare:

“Cum se luptă cineva împotriva apetitului său? Îi spune doar lui Dumnezeu că nu-l poate controla, cerându-I să-L controleze El în locul său și dându-I voința lui? Și apoi Îl lasă pe Dumnezeu să-l facă să nu mai vrea să mănânce?”

“Între timp, atunci când îi este foame, ar putea să ia niște pastile ca să-l ajute pe Dumnezeu?...”

“Pot să continui să mănânc în timp ce aștept ca Dumnezeu să îmi ia dorința?...”

“Am citit o mulțime de răspunsuri și promisiuni în Biblie și în Spiritul Profeției și în alte locuri. Am experimentat soluția la multe probleme – dar de data aceasta sunt derutat. Poate că sunt nerăbdător sau caut pentru o cale ușoară de ieșire. Dar cred că sunt cinstit cu Dumnezeu și cu mine. Cât de literale sunt aceste instrucțiuni? Sunt nerăbdător să primesc replica dumneavoastră deoarece dificultatea rămâne! (p. 120-121).

Aș sugera că poate adevărata sursă a confuziei acestei persoane este acele “alte locuri” de pe lângă Biblie și Spiritul Profetic, de unde își extrage ideile despre viețuirea creștină. Venden accentuează această confuzie prin propriul său răspuns:

“Curând după ce am primit “scrisoarea albastră” am luat-o cu mine la o întâlnire a pastorilor și am început să cer niște răspunsuri de la colegii mei.” (p. 122).

Ce ziceți despre răspunsuri din inspirație? Ce ziceți dacă punem toată această teologie “relațională” sub microscopul Scripturii și al Spiritului Profetic? Fără doar și poate, dilemele practice nu lipsesc din o viață strict ascultătoare de ceea ce spune Dumnezeu. Dar dilemele generate de idei pur omenești sunt destul de inutile. Dacă tragem linie, nu e nevoie de un specialist în rachete ca să realizeze cât de absurdă este cu adevărat această teologie de tipul “dă-i drumul și lasă-L pe Dumnezeu” din punctul de vedere al logicii simple ca și al cuvântului inspirat. Această “scrisoare albastră” ilustrează această lipsă de logică prea bine. Dacă se presupune că Dumnezeu “face toată treaba” biruinței asupra păcatelor noastre, ce înseamnă atunci acest lucru? Trebuie ca cel care se luptă cu alimentația, temperamentul, pofta sau alte probleme să aștepte ca Dumnezeu să-i determine să facă binele, supunând dorințele lor firești fără vreun efort din partea lor? Dacă așa stau lucrurile, unde există o astfel de promisiune în scrierile inspirate? Vorbim noi despre nimicirea dorințelor firești din creștin ca fiind un lucru despre care inspirația neagă categoric că se va întâmpla?³² Vedem totuși din nou un argument irezistibil pentru abandonarea tuturor teoriilor bazate pe teologie și conduse de experiență despre viețuirea creștină, și fundamentarea vederilor noastre în întregime pe cuvântul scris al lui Dumnezeu indiferent de neplăcerile care țin de experiență și spirituale pe care acesta le-ar putea aduce.

Mijlocirea lui Hristos: Confuzie și probleme false

Pretenția lui Venden reprezentată de titlul cărții în discuție, și anume că creștinii nu sunt “niciodată fără mijlocitor” chiar și după închiderea harului, este plină de afirmații irelevante, percepții greșite ale vederilor adventiste istorice și amestecarea adevărului cu eroarea. Sunt trei puncte care merită atenție în discuția lui Venden despre lucrarea de mijlocire a lui Hristos:

1. Trăind "prin puterea noastră."

Venden face următoarele afirmații despre credința adventistă istorică că poporul lui Dumnezeu, în timpul marelui timp al strâmtorării, va trăi fără mijlocitor:

“O mulțime de oameni cred, bazându-se pe vreo câteva paragrafe din cartea Tragedia Veacurilor că în timpul strâmtorării care urmează închiderii harului, creștinii vor trebui să trăiască prin puterea lor.

“Ați auzit acest lucru? Ați auzit că va trebui să trăiți fără mijlocitor?... ”

“Unii au ajuns la ideea că va fi nevoie de destulă neprihănire stocată în bateriile noastre sau destulă neprihănire prin obicei sau inerție care să ne poarte prin acest timp când vom fi pe cont propriu.” (p. 58).

“Să nu îmi spuneți că trebuie să fie o perioadă, în timpul vreunui necaz din fața noastră, când va trebui să trăim pe cont propriu. Aceasta este pur și simplu imposibil.” (p. 59).

“El încă Se ține de făgăduința Lui de la început. “Iată că Eu sunt cu voi în toate zilele.”

Spune el “până la închiderea harului?” Nu! El spune: “Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului.” (Matei 28:20)” (p. 60-61).

Dintre toți adventiștii pe care îi cunosc – acum și de-a lungul istoriei – care au învățat desăvârșirea generației finale, nu știu absolut nici unul care să fi învățat vreodată că după închiderea harului creștinii “vor trăi prin propria lor putere” (p. 58). Singurul lucru pe care l-a însemnat vreodată trăirea fără mijlocitor în orice scrieri sau învățături ale unor astfel de persoane pe care le-am cunoscut este trăirea fără disponibilitatea continuă a iertării. Herbert E. Douglas, unul dintre cei mai proeminenți apărători ai acestei teologii în adventismul din ultima parte a secolului douăzeci, indică acest lucru cât se poate de clar:

“În timpul acestei domnii a lui Satana creștinul care a dobândit desăvârșirea morală despre care Dumnezeu spune că poate să fie atinsă în această viață va spune Nu așa cum Isus a spus Nu tuturor ispitelor. Nu va fi nici un punct de oprire în care creștinul să poată slăbi garda sau când să nu mai aibă nevoie de harul susținător al Duhului Sfânt.”³³

Insistența lui Venden că vom avea întotdeauna nevoie de mijlocirea lui Hristos datorită trecutului nostru, chiar și după ce se încheie timpul de probă, este fără legătură. Nimeni nu a negat vreodată acest lucru. Dar după închiderea harului păcatele noastre “au mers înainte la judecată”³⁴ și au fost total șterse din viețile credincioșilor.³⁵ Astfel nu mai este necesară o mijlocire continuă în contul acestor eșecuri trecute.

Făgăduința lui Hristos că va fi cu noi până la sfârșitul lumii (Matei 28:20) nu este în nici un fel negată de faptul că iertarea nu mai este disponibilă după închiderea harului. Încă vom avea nevoie de Isus ca și de Duhul Sfânt pentru putere, chiar dacă iertarea nu mai este disponibilă în mod continuu.

2. Alte scopuri pentru mijlocire.

Venden citează afirmații ale Ellenei White care vorbesc despre mijlocirea lui Hristos care folosește ființelor necăzute (p. 62),³⁶ la fel cum ne ferește și pe noi de cădere (p. 62).³⁷ Aici vedem de ce spune Ellen White despre folosirea cuvintelor de către scriitorii inspirați:

“Înțelesuri diferite sunt exprimate prin același cuvânt; nu este un singur cuvânt pentru fiecare idee distinctă.”³⁸

Cu siguranță că lucrarea de mijlocire a lui Hristos păstrează lumile necăzute, din moment ce ceea ce face Hristos contribuie la răspunsul pentru orice întrebare pe care universul necăzut poate încă să o aibă cu privire la dreptatea lui Dumnezeu. Și cu siguranță că iertarea oferită de această mijlocire pentru păcătoși îi și ferește pe acei păcătoși de cădere, din moment ce iertarea biblică nu este doar o problemă de ținere de rapoarte. Ellen White indică acest lucru în următoarea afirmație:

“Tertarea lui Dumnezeu nu este doar un act judiciar prin care ne eliberează de condamnare. Nu este doar iertare de păcat, ci restaurare din păcat. Este revărsarea iubirii mântuitoare care transformă inima. David avea adevărata concepție despre iertare când se ruga: “Zidește în mine o inimă curată, Dumnezeule, pune în mine un duh nou și statornic.” Psalmul 51:10.”³⁹ Dar rămâne o realitate faptul că lumile necăzute nu ar avea nevoie de mijlocirea lui Hristos dacă nu ar fi fost întrebarea ridicată de invadarea păcatului. Nu ar fi fost nevoie de nici un mijlocitor dacă păcatul nu ar fi intrat în universul lui Dumnezeu. În timp ce este adevărat că toate creaturile lui Dumnezeu sunt susținute prin puterea Lui, această putere nu este neapărat aceeași cu harul și mijlocirea Lui. Ellen White vorbește despre felul în care Adam înainte de cădere putea să-și formeze un caracter neprihănit prin ascultare, și despre faptul că după cădere, nu doar iertarea, ci schimbarea inimii este necesară pentru a da pe față o astfel de ascultare.⁴⁰ În ambele cazuri puterea vine de la Dumnezeu, dar în ultimul caz este vorba despre un fel special de putere necesară ființelor necăzute.

Prezența unui mijlocitor în orice dispută implică prezența diferențelor. Atâta timp cât General Motors sau Chrysler se înțeleg cu United Auto Workers, nu este nevoie de mijlocitori. În cazul lui Dumnezeu și al poporului Său, diferențele se numesc păcate. Atâta timp cât păcatul există în viețile creștine, este nevoie de un mijlocitor (1 Ioan 2.1). Dacă păcatul a fost biruit, nu mai este nevoie de vreun mijlocitor. Dar aceasta nu implică în nici un fel faptul că acele beneficii ale mijlocirii altele decât iertarea nu mai sunt necesare biruitorilor. În ciuda insinuării lui Venden, adventiștii care au învățat (și continuă să învețe) necesitatea trăirii fără mijlocitor în timpul strâmtorării sunt extrem de clari cu privire la însemnătatea acestui lucru: trăirea fără disponibilitatea continuă a iertării, nu trăirea fără nevoia după puterea împărtășită.

3. Creștinii de ceasul al unsprezecelea.

Aici vedem o nouă eroare introdusă în biserică privind generația finală, bazată pe dovezi inspirate care trebuie să fie socotite cel mult dubioase. Venden întreabă:

“Dar cei care vin la Hristos cu treizeci de minute înainte de închiderea harului? Ei nu au dispus de o viață întreagă pentru a fi transformați de har și pentru a deveni biruitori. Vor mai avea ei nevoie de iertare în timpul final al strâmtorării? Este posibil ca cineva să-și piardă răbdarea și să aibă nevoie de iertare pentru simpla dorință de a pocni vreun creștin din coaliția creștină de dreapta în timpul strâmtorării? Tâlharul de pe cruce nu a avut timp ca să crească.” (p. 64, sublinierea în original).

Deși nu o spune pe față, Venden sugerează în mod clar că acest grup va continua de fapt să păcătuiască după închiderea harului. Fără vreun suport biblic, el presupune că referințele la cei “neprihăniți” și “sfinți” din Apocalipsa 22:11 se referă la două grupe diferite printre cei mântuiți care trec prin timpul strâmtorării neluând în seamă faptul că Ioan, ca și alți scriitori evrei ai Scripturii, folosesc paralele verbale (cuvinte care înseamnă același lucru, aspect specific poeziei ebraice – n.tr.). Nicăieri nu oferă Biblia vreo dovadă că aceste două cuvinte

înseamnă două lucruri diferite, în ciuda aiurelilor unor teologi. Ellen White spune limpede că neprihănirea și sfințenia sunt unul și același lucru:

“Neprihănirea este sfințenie, asemănare cu Dumnezeu; și 'Dumnezeu este iubire.'⁴¹
“Sfinții” descriși în Apocalipsa 22:11, după Venden, “sunt sfinți deoarece sunt biruitori, și ei nu mai cad” (p. 65). Dar grupul numit “neprihăniți”, în viziunea lui, sunt neprihăniți probabil ca și tâlharul de pe cruce “datorită neprihănirii atribuite a lui Hristos” (p. 65). După Venden, “acest grup îi include pe aceia care îl acceptă pe Hristos cu treizeci de minute înainte de închiderea harului. Sunt ei neprihăniți? Da. Neprihănirea lui Hristos îi acoperă.” (p. 65).
Observați că Venden are grijă să nu spună explicit că grupul “neprihăniților” încă mai păcătuiește, dar acest lucru este clar sugerat, în special atunci când descrierea pe care o face “neprihăniților” este plasată de-a lungul descrierii pe aceeași pagină a “sfinților” despre care el pretinde că “nu mai cad” (p. 65). Implicația este evidentă: “neprihăniții” încă mai cad din când în când.

Dar cele “treizeci de minute până la termenul limită” despre care vorbește Venden? În primul rând trebuie să ne amintim că Dumnezeu nu este un sclav al timpului. Închiderea harului are loc doar după ce tuturor li s-a acordat suficient timp ca să răspundă în mod adecvat luminii primite. Cu privire la aceia care vin la sfârșit în acest timp, Ellen White a scris:

“Unii dintre noi au avut timp să primească adevărul și să avanseze pas cu pas, și fiecare pas pe care l-am făcut ne-a dat putere să-l facem pe următorul. Dar acum timpul este aproape pe sfârșite și ceea ce noi învățăm de ani întregi, ei vor trebui să învețe în câteva luni.”⁴²
Cu alte cuvinte, Dumnezeu nu are de gând să închidă timpul de probă la un moment arbitrar pentru oamenii care nu au avut timp să dezvolte maturitatea esențială pentru a sta în picioare fără mijlocitor ca parte a demonstrației finale a sfințeniei desăvârșite. Venden creează aici o problemă cu totul și cu totul falsă.

El spune: “Tâlharul de pe cruce nu a avut timp să crească” (p. 64). Ar trebui să citească ce scrie în Hristos Lumina Lumii. Cu privire la tâlharul pocăit, Ellen White comentează:
“Acest om nu era un criminal înrăit; el fusese condus în rătăcire de asocieri rele, dar el era mai puțin vinovat decât mulți din aceia care stăteau lângă cruce batjocorindu-l pe Mântuitorul. El îl văzuse și auzise pe Isus și fusese convins de învățăturile Sale, însă fusese întors de la El de către preoți și conducători. Încercând să-și înăbușe convingerile, el se cufundase din ce în ce mai adânc în păcat până când a fost arestat, judecat ca un criminal și condamnat să moară pe cruce...”

“El își reamintește tot ceea ce a auzit despre Isus, cum i-a vindecat pe bolnavi și a iertat păcatele. A auzit cuvintele acelora care credeau în Isus și Îl urmau plângând... Duhul Sfânt îi iluminează mintea și puțin câte puțin, lanțul dovezilor este întregit.”⁴³

Cu alte cuvinte, acest om nu avea nevoie de mult timp ca să crească. El cunoștea deja adevărul despre Hristos și misiunea Lui și prin împrejurări și evenimente a fost condus ca în cele din urmă să-l accepte. Nu există nici o dovadă inspirată că Dumnezeu ar fi vreodată limitat de timp sau spațiu în lucrarea de a-i aduce pe păcătoși la cunoștința adevărului. Fără doar și poate, milioane care au murit păcătuind din neștiință vor fi mântuiți și Scriptura este limpede cu privire la faptul că Dumnezeu închide ochii în vremurile noastre de neștiință (Fapte 17:30; vezi și Iacov 4:17). Dar privind păcatele pe care le cunoaștem deja, Dumnezeu ne oferă suficientă putere în poruncile Sale pentru ca noi să ascultăm de ele dacă această

putere este adusă în viețile noastre prin convertire și acceptarea adevărului. Nici incertitudinile vieții și nici altceva nu-L poate forța pe Dumnezeu să emită judecăți improvizate în care un fel de “poliță de asigurare” cerească este invocată pentru a acoperi pe oamenii care se presupune că nu au avut timp pentru a trăi adevărul cunoscut.

În cuvintele Ellenei White:

“Atâta timp cât este speranță, până când se împotrivesc Duhului Sfânt până la ruină veșnică, oamenii sunt ocrotiți de agenți cerești.”⁴⁴

În apărarea viziunii sale că unii creștini vor mai cădea încă după închiderea harului, Venden citează o afirmație a Ellenei White folosită adesea de către susținătorii Noii Teologii ca să “dovedească” că generația finală nu este chiar fără păcat în marele timp al strâmtorării: “Este nevoie ca ei să fie puși în cuptorul de foc; ceea ce este pământesc în ei trebuie să fie nimic pentru ca chipul lui Hristos să fie reflectat în mod desăvârșit.”⁴⁵

După citarea acestei afirmații Venden scrie:

“Evident că Dumnezeu are un scop pentru tensiunea prin care trece poporul Său. Sub o astfel de tensiune, aceia care vin la Hristos cu treizeci de minute înainte de închiderea harului pot să crească la fel de mult într-un timp scurt cât au crescut ceilalți în ani de zile.”(p. 68). Dar este acesta păcatul a ceea ce este lumesc? Alte afirmații ale Ellenei White oferă un indiciu. Când căutăm să înțelegem scrierile Ellenei White trebuie să avem în minte ceea ce a afirmat despre metoda ei de interpretare: “Mărturiile însele vor fi cheia care va explica mesajul dat, așa cum Scriptura explică Scriptura.”⁴⁶ Vorbind de cei de la sfârșitul timpului, Ellen White scrie în altă parte:

“În ultimul mare conflict al marii lupte cu Satana aceia care sunt loiali lui Dumnezeu vor vedea cum orice sprijin pământesc le este luat.”⁴⁷

Într-o altă afirmație, folosind un limbaj similar afirmației din Tragedia Veacurilor despre “ceea ce este pământesc”, ea scrie:

“Nu putem perfecta niciodată o experiență creștină completă, deplină până când orice sprijin pământesc este îndepărtat și sufletul își îndreaptă întreaga afecțiune spre Dumnezeu.”⁴⁸

A dobândi putere și susținere pământească (familie, prieteni, nevoi materiale, etc.) nu este păcat. Dumnezeu nu interzice creștinului să aibă sisteme de susținere pământești. Dar credința noastră nu va fi testată până la limită și dovedită decât dacă un astfel de sprijin nu mai este disponibil, și trebuie să ne încredem cu totul în Dumnezeu. Afirmația de mai sus despre pierderea sprijinului pământesc în conflictul final este făcută în contextul ispitirii lui Isus în pustie, când a fost deposedat atât de hrana fizică cât și de simpatia omenească. Cealaltă afirmație sfătuia pe cineva să învețe să se încreadă în Dumnezeu în locul prietenilor omenești pentru putere zilnică. Nu este păcat să dorești hrana fizică sau tovărășia omenească. Dar uneori Dumnezeu trebuie să ne învețe că și aceste sisteme de sprijin nevinovate, aparent esențiale, trebuie să fie retrase pentru ca dependența noastră de El să fie deplină, așa cum a experimentat Isus în pustia ispitirii.

Venden nu greșește să sugereze că poporul lui Dumnezeu în timpul strâmtorării are încă nevoie să crească. De fapt, afirmațiile inspirate de mai sus sunt clare că această creștere va fi necesară pentru toți cei mântuiți în acest timp, nu doar pentru credincioșii “de ceasul al unsprezecelea” despre care vorbește Venden. Dar fiindcă au nevoie de a crește mai departe nu înseamnă că ei încă mai păcătuiesc în vreun fel. De fapt, Ellen White spune limpede că

creșterea în desăvârșirea creștină nu încetează nici măcar atunci când vine Isus, ci de fapt continuă în veșnicie.⁴⁹

Este important să observăm că referirea Ellenei White la aceia care “trebuie să învețe în câteva luni”⁵⁰ ceea ce altora le-a luat ani de zile ca să învețe, este urmată de această afirmație: “Aceia care nu vor primi semnul fiarei și icoanei ei când este dat decretul, acum trebuie să ia decizia să spună “nu, noi nu vom da atenție instituției fiarei.”⁵¹ Cu alte cuvinte, aceia care învață ceea ce trebuie să învețe “în câteva luni” încă stau în fața alegerii între sigiliul lui Dumnezeu și semnul fiarei, care are loc înainte de închiderea harului. Câteva pasaje mai jos, Ellen White afirmă cu o claritate evidentă necesitatea pregătirii înainte de închiderea harului: “Am mai văzut că mulți nu realizează cum trebuie să fie ca să poată trăi înaintea Domnului fără un Mare Preot în sanctuar în timpul strâmtorării. Aceia care primesc sigiliul Viului Dumnezeu și sunt protejați în timpul strâmtorării trebuie să reflecte chipul lui Isus pe deplin.”

“Am văzut că mulți neglijau pregătirea atât de necesară și se uitau la timpul “înviorării” și la “ploaia târzie” ca să-i pregătească să stea în picioare în ziua Domnului și să trăiască înaintea Lui. O, cât de mulți am văzut în timpul strâmtorării fără vreun adăpost! Aceia care refuză să fie modelați de profeți și nu reușesc să-și purifice sufletele în ascultarea de tot adevărul, vor ajunge la timpul căderii plăgilor și atunci vor vedea că aveau nevoie să fie modelați și neteziți pentru clădire. Dar nu va mai fi atunci nici timp pentru acest lucru și nici un Mijlocitor ca să pledeze pentru ei înaintea Tatălui... Am văzut că nimeni nu putea lua parte la “înviorare” dacă nu obține biruința asupra fiecărei ispite, asupra mândriei, egoismului, iubirii de lume și asupra fiecărui cuvânt și fiecărei acțiuni rele. De aceea, trebuie să ne apropiem din ce în ce mai mult de Domnul și să căutăm cu seriozitate pregătirea necesară pentru a ne da puterea de a sta în picioare în luptă în ziua Domnului.”⁵²

Cu alte cuvinte, biruința completă asupra fiecărui cuvânt rău sau acțiuni rele este esențială pentru a primi ploaia târzie și pentru a fi gata pentru marele timp al strâmtorării. Dacă punem laolaltă toate afirmațiile de mai sus, devine limpede faptul că orice creștere sau dezvoltare mai rămâne necesară după închiderea harului, este ceva dincolo de îndepărtarea păcatului din viață.

Venden se mișcă periculos spre convingerile Noii Teologii când ne asigură că motivul pentru care păcatul nu va mai continua în cer este acela că “trei elemente care ne dau atâta bătaie de cap, lumea, firea și diavolul vor fi dispărut pentru totdeauna atunci când raiul va veni” (p. 64). În aparență, de aceea este încredincios că “morții neprihăniți care nu și-au terminat creșterea lor în Hristos” ca și “aceia în viață care au venit cu treizeci de minute înaintea închiderii harului” (p. 64) sunt în afara oricărui pericol de a reintroduce păcatul în Paradis. Din nou afirmăm că respingem orice viziune a providenței divine care Îl vede pe Dumnezeu luat prin surprindere fie de moarte sau de închiderea finală a harului. Inspirația este limpede cum e cristalul că Dumnezeu care dorește ca nici unul să nu piară (2 Petru 3:9) va păzi viețile și sufletele acelora pentru care mai este speranță.⁵³ Dar ideea lui Venden că absența dorințelor firești și a ispitelor lumești în ceruri împreună cu faptul că noi suntem “atât de fermecați de dependența constantă de un Dumnezeu iubitor și vizibil” (p. 64) va face imposibilă reparația păcatului, este contrazisă de realitatea că păcatul a apărut pentru prima dată în societatea desăvârșită a cerului unde lumea, firea și diavolul nu existau.

“Dependența constantă de un Dumnezeu iubitor și vizibil” fusese experiența cerului timp de milenii când păcatul a stricat universul lui Dumnezeu. Credința Noii Teologii că tot ceea ce trebuie să facă Dumnezeu ca să se asigure că păcatul este eradicat din viețile creștinilor este îndepărtarea naturilor noastre păcătoase este contrazisă de faptul că păcatul a început când nimeni nu avea o natură păcătoasă. Păcatul este o chestiune de voință. Și dacă nu se demonstrează că chiar și sub cele mai severe presiuni voința noastră asociată cu voința lui Dumnezeu poate rezista celei mai mici îndepărtări de curăție, pericolul ca păcatul să apară din nou rămâne. Nu e de mirare că Ellen White declară cu privire la ceea ce Dumnezeu nu va face atunci când Isus va veni:

“Purificatorul nu se așează apoi ca să dea curs procesului Său de purificare și să îndepărteze păcatele și corupția lor. Acestea toate trebuie să aibă loc în aceste ore ale timpului de probă.”⁵⁴

Poate că ar trebui să se spună un lucru despre chestiunea păcatelor necunoscute. Venden restrânge discuția lui cu privire a biruința asupra păcatului doar la păcatele cunoscute, afirmând:

“Este posibil ca oamenii să biruie păcatele cunoscute deși încă au naturi păcătoase și chiar dacă mai pot încă avea păcate necunoscute în viețile lor.” (p. 72).

El lasă nerezolvată problema dacă aceia care vor fi după închiderea harului vor mai avea păcate necunoscute în viețile lor. Dar inspirația este limpede că mijlocirea lui Hristos în cer se ocupă cu păcatele din neștiință:

“Mintile tuturor celor care îmbrățișează acest mesaj sunt îndreptate către sfânta sfintelor unde Isus stă înaintea chivotului, îndeplinind mijlocirea Sa finală pentru toți aceia pentru care mila încă mai zăbovește și pentru aceia care au călcat Legea lui Dumnezeu din neștiință.

Această ispășire este făcută pentru neprihăniții morți ca și pentru neprihăniții vii. Ea îi include pe toți aceia care au murit încrezându-se în Hristos, dar care fără să fi primit lumina despre poruncile lui Dumnezeu au păcătuit în neștiință călcând preceptele lor.”⁵⁵

Deci mijlocirea lui Hristos pentru păcat în sanctuarul ceresc include mijlocirea pentru păcatele din neștiință. Dar la închiderea harului Hristos încetează să mai ierte păcatele; sfinții au acum caractere fără pată,⁵⁶ și sunt biruitori asupra “fiecărui cuvânt rău sau acțiuni rele.”

⁵⁷ Dacă păcatele din neștiință cer iertare și dacă încheierea mijlocirii lui Hristos înseamnă că iertarea nu mai este oferită, trebuie să concluzionăm că păcatele din neștiință din viețile poporului lui Dumnezeu vor fi fost toate date la iveală și biruite la timpul închiderii harului.

Alte chestiuni:

Venden petrece puțin timp în această carte cu chestiuni care implică natura păcatului și natura lui Hristos. Dar câteva comentarii vor fi de ajuns ca să înfățișeze poziția lui. La un moment dat scrie:

“Când vorbim despre biruința asupra păcatelor cunoscute nu vorbim despre a fi fără păcat. Dacă o persoană ar putea să nu mai păcătuiască de astăzi, încă nu ar fi fără păcat datorită naturii sale păcătoase.” (p. 79).

Dar nici Scriptura și nici Ellen White nu învață prezența involuntară a păcatului pe baza naturii păcătoase. Biblia declară:

“Fiecare este ispitit când este atras de pofta lui însuși și momit. Apoi pofta, când a zămislit dă naștere păcatului.” (Iacov 1:14-15).

În cuvintele Ellenei White:

“Există gânduri și sentimente sugerate și stârnite de Satana care necăjesc chiar și pe cei mai buni dintre oameni, dar dacă ele nu sunt nutrite, dacă sunt respinse ca demne de a fi urâte, sufletul nu este încărcat cu vinovăție și nimeni altcineva nu este mânjit de influența lor.”⁵⁸ Două dintre comentariile lui Venden asupra naturii lui Hristos merită de asemenea un răspuns. La un moment dat scrie:

“Isus nu S-a luptat niciodată împotriva păcatului. Vă rog să subliniați că Isus nu a avut probleme voinde să facă păcate. Dacă veți cerceta aceasta cu atenție, veți descoperi că păcatele (ceea ce noi numim de obicei păcat) erau dezgustătoare pentru Isus.” (p. 110-111).

Dacă este așa, am putea să întrebăm de a declarat Isus: “nu caut să fac voia Mea ci voia Tatălui care M-a trimis.” (Ioan 5:30). De ce citim în altă parte că “Hristos nu Și-a plăcut Lui Însuși.” (Romani 15:3)? Implicația este clară din aceste versete că pentru Hristos a căuta propria Sa voință sau să placă Sieși ar fi fost contrariul față de voia lui Dumnezeu și, deci păcat. Următoarele afirmații ale Ellenei White sunt cu siguranță greu de conciliat cu insistența lui Venden că “Isus nu S-a luptat niciodată împotriva păcatelor.” (p. 110).

“Erau de aceia care încercau să arunce disprețul asupra Sa datorită nașterii Sale și chiar și în copilăria Lui a trebuit să întâlnească privirile lor disprețuitoare și șușotelile lor rele. Dacă ar fi răspuns printr-un cuvânt sau vreo privire nerăbdătoare, dacă ar fi făcut concesii fraților Săi chiar și printr-o singură acțiune greșită, ar fi eșuat în a fi un exemplu desăvârșit.”⁵⁹

“Satana conducea mulțimea crudă în abuzarea de Mântuitorul. Scopul lui era să-L provoace să riposteze dacă se putea, sau să-L determine să facă o minune pentru a Se elibera nimicind astfel Planul de Mântuire. O singură pată în viața Lui omenească, un singur eșec al umanității Sale de a suporta testul teribil și Mielul lui Dumnezeu ar fi fost o jertfă imperfectă, iar mântuirea omului ar fi dat greș.”⁶⁰

Nimeni nu poate să citească aceste afirmații și să vină apoi cu ideea că nu a fost nici o luptă pentru Isus ca să evite nerăbdarea și riposta.

În altă parte Venden ridică obișnuitul deși înșelătorul argument despre presupusa imposibilitate ca Hristos să fie “ispitit în toate lucrurile ca și noi” datorită unor ispite despre care experiența vieții Sale nu cunoștea nimic, precum televiziunea, lovirea soției, etc. (p. 74). Astfel de argumente sunt pur și simplu născute din raționamente greșite și nimic altceva. Televiziunea evident că nu exista în timpul lui Isus, dar lumea romană oferea o multitudine de distracții și metode de divertisment comparabile, așa cum poate să ateste orice vizitator al ruinelor Pompeiului. Nazaretul era și el cum era (Ioan 1:46), deci nu este greu să ne imaginăm varietatea de ispite disponibile pentru Isus în timpul adolescenței și tinereții Sale adulte. E adevărat, Isus nu a avut o soție, și astfel nu a putut fi ispitit la abuz marital, însă, din nou, numeroase iritații comparabile au fost prezente de-a lungul vieții Sale pentru a-L provoca la nerăbdare și ripostă, așa cum afirmă afirmațiile inspirate de mai sus. În ciuda înaintării științei și tehnologiei, pofta firii pământești, pofta ochilor și laudăroșia vieții sunt aceleași atât în era Internetului cât și în era calului și a căruței.

Venden ocupă câteva pagini răspunzând unei cărți recent editate de Pacific Press intitulată Zece care au plecat care conține mărturiile ale unor foști adventiști care indică motivele pentru care au părăsit biserica.⁶¹ Dacă mărturiile din această carte reflectă cu adevărat gândurile celor intervievați, cartea ar fi trebuit să poarte titlul Cei zece care au nevoie de convertire.

Câteva dintre experiențele citate de către intervievatari sunt atât de extreme încât pierd orice relevanță pentru o discuție serioasă a unor adventiști maturi, ca de exemplu una care vorbește despre o casă în care în Sabat nu era permisă aprinderea nici unui foc în cămine⁶², iar alta care descrie un director de academie care se plimba ridicând bluzele fetelor pentru a verifica dacă poartă sutien! ⁶³ Ca adventist crescut și născut, adânc înrădăcinat în cultura aripii conservatoare a bisericii, pot să spun cu adevărat că n-am auzit în viața mea de cineva care să nu folosească căminul în Sabat în special dată fiind o declarație a Ellenei White care plasează în context porunca biblică în această privință⁶⁴ – nici nu pot să-mi imaginez un director de școală care să-și pună mâna sub rochiile fetelor, lucru care este departe de a fi tipic chiar și pentru cei mai excentrici dintre directorii de școli adventiști dintre care mărturisesc că am și cunoscut câțiva! Astfel de comentarii reduc valoarea mărturiilor care sunt aproape de nivelul frivolității. Fără să vreau să sune dur, credibilitatea conducătorilor bisericii nu este ridicată în momentul în care astfel de materiale sunt publicate de o casă de editură adventistă.

Se poate ierta cuiva faptul de a concluziona că această carte oferă o scuză convenabilă pentru practic orice dispută cu teologia sau stilul de viață adventist ca să fie tipărită cu o presă adventistă, toate acestea în numele ascultării pășului foștilor membrii. Este oare o pură coincidență faptul că aproape toate nemulțumirile doctrinare, comportamentale și liturgice emise de adventiștii liberali – de la 1844 și Ellen White la bijuterii, homosexualitate și ordinarea femeilor – au ajuns să fie găsite în această carte? Sincer să fiu, mă simt mai puțin deranjat de aceștia zece care au avut franchisea să plece decât de alții care susțin lucruri identice, dar care persistă în trăirea unei minciuni alegând să rămână!

Venden pretinde că a citit această carte “dintr-o singură ședere” (p. 106). Următorul comentariu al său dovedește că probabil ar fi trebuit să-și ia mai mult timp: “În timp ce citeam cartea, m-a durut inima când am realizat că prea mult timp punem accentul asupra prăjirii catolicilor, asupra păzirii de către toată lumea a celor zece porunci, asupra mersului la biserică în sabat și asupra botezării tuturor. Și ne mai mirăm de ce avem două milioane de foști membri și de ce atât de mulți din cei care prăsesc biserica simt că au fost manipulați pentru a i se alătura. (p. 107).

Realitatea este însă că fiecare dintre foștii membrii intervievați pentru această carte, conform cu propria lor mărturie, au fost crescuți ca adventiști de ziua a șaptea. Tehnicile evanghelistice de un fel sau altul nu sunt probleme aici, din moment ce nici unul dintre foștii adventiști despre care este vorba au devenit adventiști prin evanghelizare. Din nou vedem faptul că Venden rămâne atât de înrădăcinat în lumea doctrinară a tatălui și unchiului său evanghelist încât nu pare să se acomodeze unei biserici unde dobândirea unei cunoașteri doctrinare în special pentru generațiile mai tinere e mult de când a încetat să mai constituie o prioritate.

Venden intră într-o concepție total străină, una cu totul contrară afirmațiilor clare inspirate, prin următorul paragraf: “Ceea ce este interesant însă este faptul că chiar și aceia care ar fi putut fi manipulați, dar care nu au venit niciodată la Hristos, care au venit doar la biserică și au făcut o mărturisire, sunt scriși în cartea vieții. Se pare că acele nume sunt scrise în ceruri. Dumnezeu este atât de nerăbdător ca să primească pe toți încât îi va scrie și pe aceia care doar pretind că vin.. Uimitor! Cu adevărat uimitor! “(p. 109).

Chiar că e uimitor! Unde este dovada biblică pentru un astfel de concept? Venden nu oferă nici măcar un verset biblic în sprijinul acestei pretenții uimitoare. Următoarele afirmații ale Ellenei White contrazic în mod direct viziunea lui Venden:

“Sunt nume care sunt scrise în registrele bisericii de pe pământ, dar care nu sunt scrise în cartea vieții.”⁶⁵

“Se poate ca lumea să creadă că ai un caracter excelent. Numele tău poate fi înscris în registrul bisericii, dar nu este scris în cartea vieții Mielului.”⁶⁶

“Una este să te alături bisericii, și alta este să te legi de Hristos. Nu toate numele care sunt scrise în registrul bisericii sunt scrise și în cartea vieții Mielului.”⁶⁷

“Este posibil ca numele să fie scrise în registrul bisericii, însă să nu fie scrise în cartea vieții de sus.”⁶⁸

Concluzie: moderație fanatică

Într-unul din cele mai triste și mai distructive articole care a apărut vreodată într-o publicație adventistă, soția unui profesor de religie de la colegiu își dezvăluie călătoria care a dus la îndepărtarea ei de credințele noastre fundamentale – o mărturie înțesată cu ambiguitate doctrinară, stereotipuri generaționale și amintiri emoționale.⁶⁹ În acest manifest tragic al creșterii într-o singură experiență a liberalismului modern, autoarea vorbește despre cineva care pare să fi călăuzit călătoria ei încă de timpuriu. Ea scrie despre felul cum “asculta cu uimire prelegerile unei săptămâni de rugăciune condusă de Morris Venden despre neprihănirea prin credință. Deși fusesem întotdeauna sinceră în ceea ce privește viața mea religioasă, niciodată mai înainte nu găsisem harul simplu al lui Dumnezeu oferit mie.”⁷⁰ Am văzut fără îndoială în cartea pusă în discuție că ideea lui Venden cu privire la “harul simplu” nu este învățătura despre har a inspirației. Dar nimeni nu poate să dea la o parte realitatea că învățăturile lui Morris Venden au fost primul pas în călătoria multor adventiști spre îndepărtarea de credința biblică și de stilul de viață centrat pe mărturie al bisericii lor. Probabil mai mult ca oricine altcineva, Venden a introdus o despărțitură în gândirea adventistă între umblarea creștinului cu Hristos și trăsăturile mai definitive, mai pătrunzătoare ale creștinismului adventist de ziua a șaptea. În loc să vadă relația personală cu Hristos ca fiind mijlocul dobândirii credincioșiei față de standardele doctrinare și morale ale inspirației, învățătura lui Venden a dat naștere la o tendință în biserică care vede o astfel de relație ca fiind mai presus de nevoia pentru o astfel de credincioșie.

Mai mult decât doctrina păcatului original, rezultatul teoretic al Noii Teologii, teologia “relațională” a lui Morris Venden a netezit drumul pentru învățăturile lui Desmond Ford. Cred că nu este o coincidență faptul că prima mea expunere la substanța teologiei lui Venden a fost la o lecție de Doctrină Biblică la academie în 1977, predată de cineva care în mod deschis împărtășea învățăturile lui Desmond Ford și ale lui Robert Brinsmead. Aici am înțeles pentru prima dată, în ciuda foloaselor pe care le trăsesem mai devreme de pe urma slujirii lui Venden, principala problemă a abordării sale anti-comportamentale, obsedată de legalism a neprihănirii prin credință. Lecție după lecție casetele lui Venden proclamau, fără să ia aminte la inspirație și aducând dovezi contrare în biserică, că legalismul și “faptele” erau marea problemă a adventismului. Și profesorul nostru de Biblie continua să-l aprobe. Cine era acest profesor de Biblie? Numele lui era Dale Ratzlaff, care la cinci ani de la acele lecții a fost îndepărtat din lucrare deoarece negase doctrina sanctuarului. Recent a scris o carte care atacă Sabatul zilei a șaptea⁷¹ și o alta care declară judecata de cercetare o “doctrină cultică”.⁷²

Venden poate să deplângă mult și bine aceste dezvoltări după cum Karl Marx ar fi deplâns fără îndoială distorsionarea ideologiei sale de către Lenin și succesorii săi. Însă traiectoria istoriei adventismului modern oferă dovezi de netăgăduit că învățăturile lui Venden au fost cele care au avut inițiativa în pregătirea și fertilizarea solului adventist pentru semințele teologiei evanghelice și liberale. Teologia lui Venden a facilitat capacitatea adventiștilor de a-și asuma posibilitatea unei întâlniri cu Dumnezeu care să nu fie conținută sau definită de parametrii doctrinari și morali ai Scripturii. Cu ani în urmă un alt profesor de religie scria într-o publicație de colegiu despre felul în care determinarea diferenței dintre “a ști ceea ce trebuie” și “a ști pe Cine trebuie” le-a dat posibilitatea învățaților ca și el să pună sub semnul întrebării relevanța și autenticitatea a diferite credințe adventiste.⁷³ (În timp ce “a ști ceea ce trebuie” în mod superficial nu va mântui pe nimeni, cineva nu poate să citească textele din Osea 4:6, Matei 4:4, Ioan 8:31 și 2 Tesaloniceni 2:13 și să nu tragă concluzia că cunoașterea interiorizată a adevărului (vezi Deuteronom 30:14; Psalmul 119:7; Ieremia 31:31-33; Evrei 8.8-10) este de fapt tot ceea ce înseamnă mântuirea).

Pe scurt, când distincția nescripturistică între relație pe de o parte și adevăr și ascultare pe de altă parte a fost transmisă minților adventiste, tragedia adventismului modern a început. Cred că se poate afirma în siguranță că provocările interioare în adventism din partea teologiei liberale și evanghelice nu ar fi fost posibile fără Venden.

Totuși, spre deosebire de mulți lideri de opinie adventiști contemporani de o înclinație similară, Venden refuză să-și urmeze propria logică. El nu poate să recunoască antipatia naturală dintre viziunea sa extremă asupra harului și stâlpii credinței adventiste, și nici nu va supune paradigma relațională atât de dragă lui cercetării consensului inspirat. El persistă în exercitarea unei moderații fanatice, un teren de mijloc între adventismul istoric și alternativele care sunt atât născocite cât și iraționale. Din cauză că alții, inclusiv unii din poziții de responsabilitate, continuă să caute iluzii similare, Venden continuă să dețină un loc de onoare în circuitul redeşeptării adventiste contemporane. Dar trecerea timpului va dezvălui din ce în ce mai mult împotrivirea vederilor sale față de lumina inspirației. Un editor denominațional se plângea recent de “mijlocul pe cale de dispariție” din cadrul dialogului continuu al bisericii cu privire la diferite aspecte.⁷⁴ La aceasta, replica mea este: Fii pe fază. Va fi mai rău.

Kevin D. Paulson este editorul Revistei Quo Vadis, o publicație ferventă a tinerilor adventiști de ziua a șaptea, care dă adevăratul ton al adventismului. Locuiește în Redlands California.

Note

C. S. Lewis, citat de George E. Vandeman, *Sail Your Own Seas* (Navigați pe mările voastre) (Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Assn, 1975), p. 71.

Vezi Ellen G. White, *Early Writings* (Experiențe și viziuni), p. 50, 271; *Mărturii*, vol. 5, p. 81; *Tragedia Veacurilor*, p. 608.

_____. *Hristos Lumina Lumii*, p. 763.

_____. *Parabolele Domnului Hristos*, p. 116.

_____. *Faith and Works* (Credința și faptele), p. 21.

_____. *Parabolele Domnului Hristos*, p. 331.

_____. *Hristos Lumina Lumii*, p. 278-280, 523; *SDA Bible Commentary* (Comentariul adventist de ziua a șaptea), vol. 6, p. 1077; *Mărturii selectate*, vol. 1, p. 388; *Mărturii*, vol. 6, p. 417; *Review and Herald*, 30 aprilie 1895, etc.

- _____. Mărturii, vol. 5, p. 222 (sublinierea noastră).
- _____. Review and Herald, 6 septembrie 1892.
- _____. Tragedia Veacurilor, p. 510.
- _____. Review and Herald, 11 iunie 1901.
- _____. Mărturii, vol. 5, p. 214.
- _____. Faptele Apostolilor, p. 471.
- _____. Patriarhi și profeți, p. 460.
- _____. Fii și fiice ale lui Dumnezeu, p. 109.
- _____. Mărturii, vol. 6, p. 122-123.
- _____. Hristos Lumina Lumii, p. 535.
- _____. Mărturii, vol. 6, p. 130.
- Ibid, vol. 4, p. 32-33 (sublinierea originală).
- _____. Review and Herald, 5 iulie 1892 (sublinierea noastră).
- _____. In Heavenly Places (În locurile cerești), p. 263 (sublinierea originală).
- _____. Review and Herald, 30 octombrie 1888 (sublinierea noastră).
- _____. Parabolele Domnului Hristos, p. 311.
- Ibid, p. 310.
- Ibid, p. 331.
- _____. Faith and Works (Credința și faptele), p. 20-23.
- _____. Parabolele Domnului Hristos, p. 310.
- _____. In Heavenly Places (În locurile cerești), p. 201 (sublinierea noastră).
- _____. Mărturii selectate, vol. 1, p. 89.
- _____. Mărturii, vol. 2, p. 511.
- Ibid, p. 512.
- _____. Faptele Apostolilor, p. 560-561; Counsels to Teachers (Sfaturi către învățători), p. 20.
- Herbert E. Douglass, "Men of Faith: The Showcase of God's Grace," (Oameni ai credinței: o galerie a harului lui Dumnezeu) Perfection: The Impossible Possibility (Perfecțiunea: Imposibila posibilitate) (Nashville, TN: Southern Publishing Assn, 1975), p. 51.
- White, Tragedia Veacurilor, p. 620.
- Ibid, p. 425; Early Writings (Experiențe și viziuni), p. 71.
- _____. Solii pentru tineret, p. 254.
- _____. Semnele timpului, 14 februarie 1900; manuscrisul 73, 1893.
- _____. Mărturii selectate, vol. 1, p. 20.
- _____. Cugetări de pe Muntele Fericirilor, p. 114 (sublinierea originală).
- _____. Calea către Hristos, p. 62-63.
- _____. Fii și fiice ale lui Dumnezeu, p. 304.
- _____. Early Writings (Experiențe și viziuni), p. 67.
- _____. Hristos Lumina Lumii, p. 749-750.
- _____. Our High Calling (Înalta noastră chemare), p. 23.
- _____. Tragedia Veacurilor, p. 621.
- _____. Mărturii selectate, vol. 1, p. 42.
- _____. Hristos Lumina Lumii, p. 121.
- _____. Scrisoarea 6, 1894, citată în "The Fannie Bolton Story" (Document E.G. White Estate), p. 36.
- _____. In Heavenly Places (În locurile cerești), p. 186.
- _____. Early Writings (Experiențe și viziuni), p. 67.
- Ibid.

Ibid, p. 71 (sublinierea noastră).

_____. Our High Calling (Înalta noastră chemare), p. 23.

_____. Mărturii, vol. 2, p. 355 (sublinierea noastră).

_____. Early Writings (Experiențe și viziuni), p. 254.

_____. Tragedia Veacurilor, p. 425.

_____. Early Writings (Experiențe și viziuni), p. 71.

_____. That I May Know Him (Ca să-L pot cunoaște pe El), p. 140.

_____. Hristos Lumina Lumii, p. 88.

Ibid, p. 734.

Fred Cornforth & Tim Lale, Ten Who Left: People Who Have Left the Church and Why (Zece care au plecat: oameni care au părăsit biserica și motivele lor) (Boise, ID: Pacific Press Publishing Assn, 1995).

Ibid, p. 27.

Ibid, p. 56.

White, Patriarhi și profeți, p. 409.

_____. Solii pentru tineret, p. 384.

_____. Semnele timpului, Feb. 19, 1885.

_____. Mărturii, vol. 5, p. 278.

_____. Review and Herald, 11 martie 1880.

Eileen Greenwalt, "Honor Thy Father and Mother," (Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta) Adventist Review, 21 mai 1998, p. 8-13.

Ibid, p. 10.

Dale Ratzlaff, Sabbath in Crisis: Transfer/Modification? Reformation/Continuation? Fulfillment/Transformation? (Sabatul în criză: Transfer/Modificare? Reformă/Continuare? Împlinire/Transformare?) (Sedona, AZ: Life Assurance Ministries, 1996).

_____. The Cultic Doctrine of Seventh-day Adventists: An Evangelical Resource/An Appeal to SDA Leadership (Doctrinile cultice ale adventiștilor de ziua a șaptea) (Sedona, AZ: Life Assurance Ministries, 1996).

Larry Mitchel, "The Imperialism of Ignorance," (Imperialismul ignoranței) Pacific Union College Campus Chronicle, 25 februarie 1982, p. 16.

Bill Knott, "The Vanishing Middle," (Mijlocul pe care de dispariție) Adventist Review, 17 septembrie 1998, p. 5.

NOTA TRADUCĂTORULUI: cu privire la titlurile cărților incluse în bibliografie am procedat astfel: pentru cărțile traduse în limba română și cunoscute am lăsat titlul în limba română. Pentru celelalte care nu sunt traduse sau mai puțin cunoscute am păstrat titlul original oferind în paranteză și traducerea lui.

Am întâlnit de mai multe ori adnotarea "sublinierea noastră", însă în document nu am găsit italice, sublinieri sau caractere boldate. Am tradus totuși și această adnotare. Rămâne de verificat unde s-au pierdut formaterile.

---

* Mamifere care trăiesc în America.